

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101007/B/2022/36124048426206980

OCHRANA VKLADOV – JEDEN Z NÁSTROJOV REGULÁCIE
BANKOVÉHO SEKTORA V EUROZÓNE

Bakalárska práca

2022

Rebeka Pischová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

OCHRANA VKLADOV – JEDEN Z NÁSTROJOV REGULÁCIE
BANKOVÉHO SEKTORA V EUROZÓNE

Bakalárska práca

Študijný program: Ekonómia a manažment

Študijný odbor: Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiace pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií, Bratislava

Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrej Cupák, PhD.

Bratislava 2022

Rebeka Pischová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Rebeka Pischová

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela poďakovať Ing. Andrejovi Cupákovi, PhD. a taktiež Ing. Máriovi Zemanovi za odbornú pomoc a ich neoceniteľné rady pri písaní tejto záverečnej práce.

ABSTRAKT

PISCHOVÁ, Rebeka: *Ochrana vkladov – jeden z nástrojov regulácie bankového sektora v Eurozóne.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra bankovníctva a medzinárodných financií. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrej Cupák, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022, 58 s.

Bakalárska práca skúma teoretickú podstatu ochrany vkladov ako jeden z pilierov Bankovej únie a jeden z nástrojov regulácie bankového sektora. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. V úvodnej kapitole je dôraz kladený na základné pojmy týkajúce sa bankového sektora a nástrojov jeho regulovania. V tejto kapitole je opísaná aj ochrana vkladov z pohľadu rôznosti teoretických názorov na jej význam. Bližšie poukazuje na dôležitosť regulácie bankového sektora a na konkrétne nástroje regulácie. Posledná kapitola sa zaoberá reguláciou finančného trhu a ochranou vkladov v legislatíve vybraných krajín Eurozóny. Taktiež si tu priblížime čo je to banková únia, jej dôležitosť a nevyhnutnosť v súčasnej existencii bankového sektora, a podrobne si vysvetlíme fungovanie systému ochrany vkladov v eurozóne.

Kľúčové slová: bankový sektor, regulácia a dohľad, banková únia, ochrana vkladov, systém ochrany vkladov

ABSTRACT

PISCHOVÁ, Rebeka: *Deposit protection – one of the tools of regulation of the banking sector in Eurozone*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Banking and International Finance. – Supervisor: Ing. Andrej Cupák, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022, 58 s.

The bachelor thesis examines the theoretical basis of deposit protection as one of the pillars of the Banking Union and one of the tools of regulation of the banking sector. The thesis is divided into four chapters. In the introductory chapter, emphasis is placed on the basic concepts related to the banking sector and its regulation tools. This chapter also describes deposit protection in terms of differences of theoretical views on its importance. It points out the importance of regulation of the banking sector and the specific tools of regulation. The last chapter deals with financial market regulation and the protection of deposits in the legislation of selected euro area countries. We will also come to an understanding of what a banking union is, its importance and necessity in the current existence of the banking sector and explain in detail the functioning of the deposit guarantee scheme in the euro area.

Tags: banking sector, regulation and supervision, banking union, deposit protection, deposit guarantee scheme

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 SÚČASNÝ STAV PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ.....	10
1.1 Bankový sektor a jeho regulácia	10
1.1.1 Finančný a bankový sektor	10
1.1.2 Regulácia a dohľad nad finančným trhom a bankovníctvom	10
1.1.3 Riziko bankového podnikania	11
1.1.3.1 Bankové riziká	12
1.1.3.2 Ochrana pred rizikami.....	15
1.2 Ochrana vkladov, jej význam a dôležitosť	15
1.2.1 Teoretická koncepcia ochrany vkladov	15
1.2.2 Význam a dôležitosť ochrany vkladov	16
1.2.3 Účastníci systému ochrany vkladov	16
1.2.4 Fond ochrany vkladov	17
1.2.4.1 Činnosť Fondu ochrany vkladov.....	18
1.2.4.2 Vyplácanie náhrad.....	18
1.2.4.3 Chránený vklad	19
1.2.4.4 Výška náhrady vkladateľa.....	19
1.2.4.5 Práva a povinnosti účastníkov.....	20
1.2.4.6 Lehota na vyplatenie náhrady	21
1.2.5 Príspevky bánk do fondu	22
1.2.5.1 Výška príspevkov.....	22
2 CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA.....	24
3 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	26
3.1 Eurozóna	26
3.2 Banková únia.....	26
3.3 Európsky systém poistenia vkladov	27
3.4 Integrácia bankového systému eurozóny	29
3.5 Jednotný súbor pravidiel	30
3.6 Systémy ochrany vkladov	31
3.6.1 Právny rámec	31

3.6.2	Princíp fungovania systému ochrany vkladov	32
3.6.3	Účastníci systému ochrany vkladov	32
3.6.4	Lehota na výplaty vkladateľom	32
3.6.5	Financovanie systému ochrany vkladov	33
3.7	Nemecko	33
3.7.1	Systém ochrany	34
3.7.2	Zákonná ochrana	35
3.7.3	Dobrovoľná ochrana	36
3.8	Francúzsko	38
3.8.1	Fonds de Garantie des Dépôts et de Résolution	39
3.9	Španielsko	42
3.9.1	Fondo de Garantía de Depósitos de Entidades de Crédito	43
3.10	Taliansko	44
3.10.1	Medzibankový fond ochrany vkladov	45
3.10.2	Garančný fond vkladateľov	46
3.11	Diskusia	50
ZÁVER		53
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY		55

ÚVOD

Bankový sektor vykonáva v každej krajine mimoriadne dôležitú úlohu. Podnikom i jednotlivcom umožňuje realizovať svoje investičné plány prostredníctvom poskytovania bankových úverov s rôznym úročením a lehotami splatnosti. Bankový sektor má významnú funkciu taktiež v platobnom styku. V neposlednom rade banky umožňujú ukladať voľné peňažné prostriedky podnikov a jednotlivcov vo forme vkladov.

Pri výbere banky musia potenciónálni vkladatelia zvažovať niekoľko kritérií, medzi ktoré patrí aj dôvera vo vybranú banku. Banka by mala byť dostatočne silná a stabilná. V prípade straty likvidity banky môže nastať opak a banka dôveru svojich klientov stratí. Nedôvera klientov, by mohla mať dopad aj na pokles objemu voľných finančných prostriedkov.

Z dôvodu prevencie pred uvedeným problémom prešiel bankový systém od roku 1993 intenzívnym vývojom, na ktorý vplývali spoločenské, ekonomické a politické faktory. Vytvorila sa otvorenosť a konkurenčný boj medzi bankami, čo zvýšilo možnosť úpadku banky. Dôležitou sa stáva nutnosť regulácie a kontroly ako aj ochrana bankového sektora prostredníctvom Národnej banky Slovenska.

Cieľom tejto práce je poukázať najmä na význam a dôležitosť ochrany vkladov v bankovom sektore. Úvodná kapitola je rozdelená na dve základné podkapitoly. V prvej podkapitole je dôraz kladený na základné pojmy týkajúce sa bankového sektora, nástrojov jeho regulovania a rizika v bankovom sektore. Druhá podkapitola je venovaná významu a dôležitosti ochrane vkladov. Bližšie si vysvetlíme ako funguje systém ochrany vkladov v Slovenskej republike a taktiež si tu podrobne rozoberieme Fond ochrany vkladov, ako jeden z pilierov bankovej únie. Nasledujúca kapitola je venovaná cieľu a metodike práce, a taktiež použitým metodickým postupom skúmania. Tretia, praktická, a zároveň posledná kapitola sa zaoberá reguláciou finančného trhu a ochranou vkladov v legislatíve vybraných krajín Eurozóny, a to konkrétne Nemecka, Francúzska, Španielska a Talianska. Taktiež si tu bližšie vysvetlíme čo je to banková únia a podrobne si vysvetlíme fungovanie systému ochrany vkladov v eurozóne.

1 SÚČASNÝ STAV PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

1.1 Bankový sektor a jeho regulácia

1.1.1 Finančný a bankový sektor

Finančný sektor predstavuje v súčasnej dobe jeden z najdôležitejších sektorov. V modernom hospodárstve má významnú úlohu, a to predovšetkým preto, že zabezpečuje finančné sprostredkovanie od sporiteľov k investorom. Zdravý a efektívny finančný sektor podnecuje hromadenie úspor a umožňuje ich pridelovanie na najproduktívnejšie investície, čím podporuje inovácie a hospodársky rast. Hlavnými finančnými sprostredkovateľmi sú v Európe vo všetkých krajinách práve banky.

1.1.2 Regulácia a dohľad nad finančným trhom a bankovníctvom

V dôsledku globalizácie a nových trendov vo svetovom hospodárstve dochádza k zmenám aj v bankovom a finančnom sektore. Konsolidácia zahŕňa najmä integráciu finančných zdrojov do veľkých finančných inštitúcií s novou štruktúrou. Konsolidácia bankového a finančného trhu vyvoláva potrebu konsolidovaného dohľadu nad finančným a bankovým trhom. Dohľad na konsolidovanom základe monitoruje riziká finančnej skupiny, ktorej zložky pôsobia v rôznych oblastiach finančného trhu (bankovníctvo, poisťovníctvo, investičné fondy). Na účely konsolidovaného dohľadu rozlišujeme medzi konsolidovanými a subkonsolidovanými bankovými jednotkami (vedenými bankou) a finančnými a zmiešanými holdingovými spoločnosťami (vedenými finančnou alebo nefinančnou inštitúciou a banka je kontrolovaným subjektom).

Inštitucionálne usporiadanie finančnej regulácie a dohľadu nad inštitúciami nie je v rámci Európskej únie celkom jednotné. V zásade existujú tri základné modely usporiadania dohľadu (Sivák a kol., 2015, s. 188):

1. **Model úplnej integrácie** – existujú dva typy modelu, a to:
 - a. jedna regulujúca inštitúcia – plná integrácia dohľadu môže byť v rámci centrálnej banky alebo mimo centrálnej banky;

- b. dvojpilierový model – dohľad nad bankami je v rámci centrálnej banky a dohľad nad finančným trhom je mimo centrálnej banky;
- 2. Sektorový model** – regulujúce subjekty sa špecializujú na určité sektory finančného trhu pričom medzi regulujúcimi inštitúciami je rôzna miera integrácie;
- 3. Funkcionálny model** – vytvárajú sa rôzne regulujúce inštitúcie podľa oblastí možných zlyhávaní trhu (ochrana hospodárskej súťaže, ochrana spotrebiteľa, ochrana veriteľa, obozretné podnikanie), pričom miera integrácie regulujúcich inštitúcií je rôzna.

Hlavné oblasti regulácie

Vo väčšine vyspelých krajín sveta je banková činnosť a vstup do bankového podnikania prísne regulovaný štátnymi inštitúciami a inými subjektmi, ktoré sú zodpovedné za dohľad nad bankovým sektorom. Takáto regulácia je tolerovaná aj v liberálne orientovaných hospodárstvach, pretože bankový sektor má osobitné postavenie vo vzťahu k ostatným sektorom a charakterizuje sa osobitnými obchodnými podmienkami a zaobchádzaním s poverenými fondmi.

Bankovú licenciu možno získať na základe splnenia základných požiadaviek týkajúcich sa pôvodu a dostatočnosti kapitálu, zabezpečenia technických, organizačných a personálnych podmienok riadenia banky, reálnosti ekonomických kalkulácií. Banky povolené v jednej z krajín Európskej únie majú licenciu automaticky uznávanú v celej EÚ a môžu založiť pobočky v iných krajinách po oznámení orgánom dohľadu tejto krajiny. Oprávnenie konať ako banka sa získava splnením formalít požadovaných v každej krajine na udelenie bankovej licencie. Vznik nových bánk ovplyvňuje predovšetkým výška minimálneho kapitálu potrebného na založenie banky. (Sivák a kol., 2015, s. 188-189)

1.1.3 Riziko bankového podnikania

Riziko je významnou kategóriou bankového podnikania. Možno ho definovať z dvoch hľadísk:

- Banka podstupuje riziko, že výsledkom jej podnikateľských aktivít bude strata (hľadisko ziskovosti);
- Prostriedky vložené do podnikania sa nevrátia v dohodnutom čase (hľadisko návratnosti).

Hlavným efektom v prvej situácii je ohrozenie ziskovosti. Podstatou problému v druhom prípade je ohrozenie likvidity banky. Riadenie rizík môže zahŕňať aktívne aj pasívne riadenie rizík. Aktívny manažment je typicky definovaný ako cielené obmedzovanie rizikových aktivít na základe znalosti úrovne rizika jednotlivých operácií. Ide o znižovanie nebezpečenstva. Pasívne riadenie je založené na tvorbe opravných položiek a rezerv, ktoré sa používajú na zmiernenie dôsledkov skutočných rizík. (Biatec, 1994, s. 15)

1.1.3.1 Bankové riziká

Banky sú pri podnikaní náchylné na rôzne nebezpečenstvá. Jedným z hlavných predpokladov efektívneho fungovania a dlhodobej stability banky je ich presná identifikácia, meranie a riadenie. Banky musia podstupovať určité riziká, aby maximalizovali svoje dlhodobé výnosy, pretože bezrizikové operácie (alebo bezrizikové činnosti) môžu viesť k nedostatočnej ziskovosti banky. V dôsledku toho sa banky snažia maximalizovať svoje zisky, t. j. dosiahnuť iný cieľ pri určitej úrovni rizika. Medzi najdôležitejšie druhy bankových rizík patria (Revenda a kol., 2014, s. 95-97):

- úverové riziko;
- úrokové riziko;
- menové riziko;
- likviditné riziko;
- kapitálové riziko (riziko nesolventnosti).

Úverové riziko

Úverové riziko nastáva vtedy, ak klient alebo obchodný partner banky nedodrží dohodnuté podmienky finančnej transakcie a banke vznikne finančná strata. Úverové riziko závisí od štruktúry a kvality súvahových aktív banky a mimobilančných obchodov. Pre banku toto riziko vyplýva z neschopnosti alebo neochoty dlžníkov splácať svoje záväzky voči banke, ktoré pochádzajú zo splatných úverov, vrátane úrokov, ale aj z cenných papierov, ktoré má banka vo svojom portfóliu, poskytnutých záruk, devízových obchodov, z obchodov na peňažnom trhu atď.

Na meranie úverového rizika je dôležité rozlišovať dve zložky každého úverového riziká:

- pravdepodobnosť zlyhania vyjadruje pravdepodobnosť, že úverová udalosť spôsobí banke stratu;
- expozícia odráža výšku straty, ktorú banka utrpela v dôsledku úverovej udalosti.

Banky sa snažia vyhýbať úverovému riziku komplexným preverovaním bonity svojich klientov či obchodných partnerov alebo využívaním rôznych poistných nástrojov (záruky, ručenia, zástavy na hnutelný a nehnuteľný majetok a i.). (Revenda a kol., 2014, s. 95-96)

Úrokové riziko

Úrokové riziko vyplýva zo zmien trhových úrokových sadzieb a ich negatívneho dopadu na zisk (resp. hodnotu vlastného kapitálu) banky. Úroveň úrokového rizika závisí od štruktúry súvahy banky, t. j. citlivosti úrokových výnosov a/alebo nákladov jednotlivých aktív a/alebo pasív na zmeny trhových úrokových sadzieb (v skratke úroková citlivosť aktív alebo pasív). Úrokové riziko predstavuje pre banku riziko, keď úroková citlivosť aktív nezodpovedá úrokovej citlivosti pasív.

Ak má banka viac aktív, ktoré sú citlivé na zmeny trhovej úrokovej miery ako pasív, znamená to, že pri poklese trhových úrokových sadzieb sa úrokový výnos znižuje pri vyššej úrovni aktív, než u akého sa znížia úrokové náklady u pasív. Pre banku to znamená pokles čistého úrokového výnosu. Než u akého sa znížia úrokové náklady u pasív. Pre banku to znamená pokles čistého úrokového výnosu. Naopak pri zvýšení úrokových sadzieb nastáva zníženie čistého úrokového výnosu v tom prípade, že má banka väčší objem úrokovovo citlivých pasív ako aktív.

Úrokové riziko možno riadiť dvoma spôsobmi:

- úpravou štruktúry aktív a pasív tak, aby ich úroková citlivosť na zmeny trhových úrokových sadzieb bola približne rovnaká;
- používaním derivátových transakcií (swapy, futures, FRA, opcie) na zaistenie otvorených (úročených) pozícií, ktoré vyplývajú z rôznych štruktúr aktív a pasív z hľadiska citlivosti na vývoj úrokových sadzieb.

Ak je vývoj úrokových sadzieb pre banku nepriaznivý, úrokový výnos sa znižuje, no toto zníženie je kompenzované ziskom z dohodnutých derivátov. (Revenda a kol., 2014, s. 96)

Menové riziko

Menové riziko je veľmi podobné úrokovému riziku. Pre banku vzniká zmenami trhových výmenných kurzov a ich negatívnym vplyvom na zisk banky (resp. hodnotu vlastného imania). Miera rizika závisí od štruktúry aktív a pasív banky v peňažnom vyjadrení. Vo všeobecnosti platí, že čím väčší je podiel aktív, ktoré sú refinancované pasívami v inej mene, tým vyššie je riziko. Riadenie menového rizika je analogické ako pri riziku úrokového. (Revenda a kol., 2014, s. 96-97):

Likviditné riziko

Ak sa banka nechce dostať do problémov, musí byť neustále likvidná. Likvidita banky znamená schopnosť banky kedykoľvek plniť svoje nesplatené záväzky, najmä schopnosť kedykoľvek vyplatiť nesplatené vklady klientov v požadovanej forme, vykonať platbu z účtu podľa pokynov klienta alebo na splniť záväzky vyplývajúce z dohodnutých obchodov.

Pri riadení likvidity sa banka snaží zosúladiť denné prílevy a odlivy likvidných prostriedkov. Na zabezpečenie nepretržitej likvidity musí mať banka k dispozícii pohotové, ľahko dostupné zdroje likvidity, to znamená:

- na strane aktív vytvárať portfólio, ktoré banke poskytne dostatočnú likviditu alebo jej umožní v prípade potreby okamžite premeniť aktíva na peniaze;
 - na strane pasív mať k dispozícii také nástroje, s ktorými môže banka v prípade potreby prakticky okamžite získať likviditu (napr. dohodnuté úverové linky s inými bankami).
- (Revenda a kol., 2014, s. 97)

Kapitálové riziko

Kapitálové riziko (riziko nesolventnosti) v sebe svojim spôsobom zahŕňa všetky predchádzajúce riziká banky. Spočíva v tom, že výška záväzkov v trhovom vyjadrení prevyšuje trhovú hodnotu všetkých aktív (banka sa stáva nesolventnou) alebo inak povedané, banka nie je schopná pokryť svoje straty z vlastného kapitálu. Riadenie solventnosti je na jednej strane spojené s výškou

kapitálu, ale najmä s riadením všetkých rizík, ktoré banka podstupuje. Je zrejmé, že čím vyšší je vlastný kapitál banky, tým nižšie je riziko platobnej neschopnosti. Na druhej strane platí, že zvyšovanie vlastného kapitálu znižuje rentabilitu vlastného kapitálu banky pre akcionárov. (Revenda a kol., 2014, s. 97)

1.1.3.2 Ochrana pred rizikami

Prevenencia pred rizikom je nevyhnutná, pretože jeho dôsledky zahŕňajú okamžité finančné straty pre banku, ako aj stratu dôvery, ktorá môže viesť k budúcim finančným stratám. Veľkosť týchto strát môže viesť buď k dočasnej kríze, ktorú možno prekonať konsolidačnými opatreniami, alebo k trvalej kríze, kde je oživenie zložitejšie. Trvalá kríza sa často končí zánikom banky ako podnikateľského subjektu, či už fúziou, bankrotom alebo iným spôsobom.

Ochrana pred rizikami sa javí ako vnútorný problém banky, keďže škodu za riziko znáša banka a jej majitelia. Treba však zdôrazniť, že banka pracuje s cudzími zdrojmi, z ktorých väčšina pochádza z vkladov občanov. Výsledkom je, že emisia banky ohrozuje nielen banku, ale aj vkladateľov, ktorí problémy banky nespôsobili. Vkladatelia sú chránení viacerými ochrannými opatreniami. Rozsiahla banková kríza môže vyplynúť zo straty dôvery vo finančný systém spôsobenej bankovou krízou. Straty vzniknuté v dôsledku všeobecnej krízy majú negatívny dopad na celý hospodársky život štátu. (Biatec, 1994, s. 19) V súčasnosti sa na tento účel využíva Fond ochrany vkladov.

1.2 Ochrana vkladov, jej význam a dôležitosť

1.2.1 Teoretická koncepcia ochrany vkladov

Vklady sú peniaze, ktoré sú uložené v banke, napríklad na sporiacom účte. Obchodným modelom väčšiny bánk je požičiavať tieto peniaze iným zákazníkom a časť z nich držať pre klientov, ktorí si chcú vybrať peniaze zo svojho účtu. Banky prispievajú do fondu známeho ako systém ochrany vkladov s cieľom udržať veľkú časť týchto vkladov v bezpečí aj v prípade, že banka zlyhá. Tento mechanizmus je rozhodujúci pre udržanie dôvery v bankový systém a jeho cieľom je zabrániť hromadnému výberu úspor. (FOV SR, 22. 12. 2021)

Súčasťou bankového regulačného systému je ochrana vkladov. Banková regulácia je definovaná ako formulácia, presadzovanie a vykonávanie pravidiel upravujúcich bankové podnikanie a činnosti, ako aj kontrola dodržiavania týchto noriem orgánmi dohľadu. Po transformácii bankovníctva a jeho prechode na štruktúrovaný bankový systém v Slovenskej republike v roku 1990 sa banková regulácia a ochrana vkladov presadili v širšom rozsahu. (Tkáčová, Malacká, 2020)

Systémy ochrany vkladov v Európe sú v súčasnosti zavedené na úrovni jednotlivých krajín, hoci už boli dohodnuté minimálne štandardy na úrovni EÚ. Nariadenia EÚ vyžadujú od týchto systémov krytie vo výške 100 000 EUR na vkladateľa. V niektorých členských štátoch prevádzkujú systémy ochrany vkladov rôzne finančné zoskupenia, ako sú sporiteľne, družstevné banky, banky verejného sektora alebo súkromné banky. (www.ecb.europa.eu/, 20. 12. 2021)

1.2.2 Význam a dôležitosť ochrany vkladov

Banková regulácia zahŕňa ochranu vkladov. Základnou filozofiou ochrany vkladov je zabezpečiť dôveryhodnosť bankového sektora, ochrániť klientov bánk pred rizikami bankového podnikania, posilniť dôveryhodnosť bankového sektora. Na druhej strane sa snaží banka vytvoriť konkurenčné prostredie pre aktivity komerčnej banky. a vytvoriť priestor pre výkon menovej politiky.

Podstatou ochrany vkladov je istota, že niektoré vklady budú splatené (presne podľa zákona), v prípade, ak sa banka dostane do ťažkostí a nebude ich môcť na požiadanie vyplatiť. Systém ochrany vkladov možno teda označiť za nástroj ochrany finančného trhu, ktorý chráni:

- klientov – určitá sociálna funkcia systému;
- bankový systém – funkcia dôvery vkladateľov v banky. (Tkáčová, Malacká, 2020)

1.2.3 Účastníci systému ochrany vkladov

Slovenský systém ochrany vkladov chráni vklady v bankách Slovenskej republiky, ktoré spĺňajú legislatívne požiadavky na ochranu. Vklady v zahraničných bankách a v pobočkách zahraničných bánk podliehajú ochrane vkladov v zahraničí.

Súčasnými účastníkmi systému ochrany vkladu v Slovenskej republike sú (FOV SR, 22. 12. 2021):

- 365.bank, a.s.;
- Československá obchodná banka, a.s.;
- ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s.;
- Prima banka Slovensko, a.s.;
- Privatbanka, a.s.;
- Prvá stavebná sporiteľňa, a.s.;
- Slovenská sporiteľňa, a.s.;
- Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.;
- Tatra banka, a.s.;
- Všeobecná úverová banka, a.s.;
- Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a.s.

1.2.4 Fond ochrany vkladov

Významnú úlohu zohráva aj Fond ochrany vkladov, ktorý bol zriadený na zabezpečenie ochrany vkladov. Tento fond bol vytvorený za účelom poskytnutia náhrady za nedostupné vklady ako prirodzená reakcia na nové podmienky, v ktorých sa od roku 1990 formovala dvojstupňová banková sústava.

V prípade platobnej neschopnosti banky preplatí Fond ochrany vkladov nedostupné vklady vkladateľom prostredníctvom pobočiek vyplácajúcej banky.

Medzi hlavné povinnosti Fondu ochrany vkladov patrí chrániť vkladateľov a ich bankové vklady, posilňovať finančnú stabilitu, znižovať morálny hazard, zabezpečovať kontinuitu kritických procesov potrebných pre hladké fungovanie finančného systému, šetriť verejné financie a zabezpečovať hladké fungovanie vnútorného trhu s finančnými službami.

Banky so sídlom na Slovensku sú povinné prispievať do Fondu ochrany vkladov odo dňa prijatia prvého zákonom chráneného vkladu. Slovenský systém ochrany vkladov chráni úspory v zahraničných pobočkách slovenských bánk. Pobočky zahraničných bánk, ktoré pôsobia na Slovensku a požívajú výhody jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie, majú

vklady chránené domovským systémom ochrany vkladov v tom štáte, v ktorom má zahraničná banka svoje sídlo.

Fond nie je štátnym fondom, nie je financovaný zo štátneho rozpočtu a nie je určený na účely podnikania. Z hľadiska dodržiavania zákona o ochrane vkladov nad ním vykonáva dohľad Národná banka Slovenska. Fond je štatisticky klasifikovaný ako orgán verejnej správy. Fond ochrany vkladov spolupracuje najmä s Ministerstvom financií Slovenskej republiky, Národnou bankou Slovenska, so Slovenskou bankovou asociáciou, vybranými zahraničnými fondmi a ďalšími domácimi i zahraničnými inštitúciami. (FOV SR, 22. 12. 2021)

1.2.4.1 Činnosť Fondu ochrany vkladov

Najhlavnejšou a zároveň najdôležitejšou činnosťou FOV je ochrana vkladov. Táto ochrana vkladov sa vzťahuje na ochranu vkladov fyzických osôb a právnických osôb uložených v bankách, ktoré sú účastníkmi slovenského systému ochrany vkladov a výplata náhrad za pohľadávky z nedostupných zákonom chránených vkladov v prípade, kedy sa banka stane neschopnou vyplácať vkladateľom vklady. Vklad sa považuje za nedostupný, ak ho má v držbe banka, na ktorú Národná banka Slovenska vyhlásila platobnú neschopnosť, alebo ak ho drží banka, v ktorej bolo prerušené nakladanie s vkladom v dôsledku rozhodnutia konkurzného súdu v konkurznom konaní. V takejto situácii Fond ochrany vkladov vyplatí pohľadávky vkladateľov z chránených vkladov v banke v prvom rade z finančných prostriedkov, ktoré Fond získal z príspevkov bánk. Zákon o ochrane vkladov dáva Fondu ochrany vkladov možnosť získať dodatočné zdroje na vyplatenie náhrad. (FOV SR, 22. 12. 2021)

1.2.4.2 Vyplácanie náhrad

V prípade, že banka nie je schopná plniť svoje povinnosti voči vkladateľom, im Fond ochrany vkladov kompenzuje nedostupné peniaze. Ak banka nie je schopná vyplácať svoje vklady, Národná banka Slovenska môže vyhlásiť túto banku za platobne neschopnú. Taktiež môže príslušný súd vydať príkaz na pozastavenie nakladania s vkladmi v banke počas konkurzného konania. Dňom, kedy sa banka stane neschopnou vyplácať vklady, sa do skončenia vyplácania náhrad pozastavuje najmä vyplácanie vkladov, platobné operácie s vkladmi a iné nakladanie s vkladmi v banke. Týmto dňom sa taktiež pozastavuje postupovanie pohľadávok proti banke a

započítavanie vzájomných pohľadávok medzi bankou a inými osobami, pokiaľ to neumožňuje osobitný zákon, napríklad zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov.

Banke je tiež zakázané poskytovať úvery, prijímať vklady, vystavovať bankové záruky, vykonávať dokumentáciu a iné obchody; splácanie úverov poskytnutých Bankou alebo ich príslušenstva však nie je zakázané. Banka k tomuto dňu zastaví aj vedenie platobných kariet vydaných k účtom v banke. (FOV SR, 22. 12. 2021)

1.2.4.3 Chránený vklad

Chránený vklad, za ktorý Fond ochrany vkladov vypláca náhradu, musí byť zaevidovaný v registri pred dňom, kedy sa vklady stali nedostupnými. Vklad musí byť zaevidovaný v rozsahu týchto údajov:

- ak je vkladateľ fyzická osoba osobu – jej meno, priezvisko, rodné číslo, prípadne dátum narodenia a adresu trvalého pobytu;
- ak je vkladateľom právnická osoba – jej názov, identifikačné číslo, adresu sídla a označenie úradného registra, v ktorej je táto PO zapísaná, vrátane čísla zápisu do tohto registra. (FOV SR, 22. 12. 2021)

1.2.4.4 Výška náhrady vkladateľa

Maximálna hranica krytia nedostupného chráneného vkladu v jednej banke pre jedného vkladateľa predstavuje 100 000 EUR. Vypočítaná výška náhrady sa zaokrúhľuje na celé eurocenty nahor. Náhrada za nedostupný vklad sa vypláca v eurách. Výška náhrady v cudzej mene sa vypočíta v eurách referenčným výmenným kurzom, ktorý stanovila alebo zverejnila Európska centrálna banka alebo Národná banka Slovenska v čase platobnej neschopnosti banky.

V prípade, že pripísanie osobitne chráneného vkladu banke vkladateľ oznámil pri pripísaní alebo bezodkladne po pripísaní sumy vkladu, má nárok na výplatu náhrady nad limit 100 000 EUR počas obdobia 12 mesiacov.

Ak má vkladateľ viac nedostupných chránených vkladov v tej istej banke, alebo v banke a v jej pobočke v zahraničí, spočíta sa stav všetkých chránených vkladov vrátane podielov na spoločných vkladoch a notárskych úschovách, a to podľa záznamov vo vkladateľovom doklade o vkladovom vzťahu, pripočítajú sa tiež úroky, prípadne iné majetkové výhody ku vkladu. Takto určená suma sa zníži o prípadné splatné záväzky vkladateľa voči banke, pričom vkladateľovi sa poskytne náhrada maximálne do výšky 100 000 EUR. Ak má vkladateľ napríklad sporiaci účet vo výške 95 000 EUR a bežný účet vo výške 30 000 EUR, bude mu vyplatená suma len do 100 000 EUR. Vklady na účte, s ktorými sú oprávnené disponovať dve alebo viaceré osoby, sa pre účely výpočtu limitu 100 000 EUR spočítavajú a považujú sa za vložené jedným vkladateľom. (FOV SR, 22. 12. 2021)

1.2.4.5 Práva a povinnosti účastníkov

Vkladateľ alebo iná oprávnená osoba má po splnení zákonných náležitostí nárok na náhradu nedostupného chráneného vkladu. Vkladateľ ani iná oprávnená osoba nie je povinná podať písomnú žiadosť alebo sa registrovať do Fondu ochrany vkladov na získanie náhrady za nedostupný vklad.

V prípade, že vkladateľovi vznikne nárok na vyplatenie náhrady, je vkladateľ povinný predložiť platný doklad totožnosti (platný občiansky preukaz, cestovný pas, služobný pas, diplomatický pas, resp. povolenie na pobyt na území Slovenskej republiky v prípade cudzinca) a doklad o vkladovom vzťahu s vyplácajúcou bankou (napr. zmluva, vkladná knižka, vkladový list a pod.) za účelom uplatnenia práva na túto náhradu za nedostupný vklad. Ak je vkladateľom právnická osoba, musí najneskôr jeden mesiac pred uplatnením nároku na náhradu škody predložiť okrem platného preukazu totožnosti aj výpis z úradného registra alebo iného úradného záznamu, v ktorom je zapísaný.

Ak náhradu za nedostupný vklad dostane iná oprávnená osoba, musí táto osoba predložiť na pobočke vyplácajúcej banky splnomocnenie s úradným podpisom správcu. Náhradu maloletého dieťaťa musí vybaviť jeho zákonný zástupca a doložiť rodným listom dieťaťa.

Za nedostupný vklad v eurách bude vkladateľ kompenzovaný v hotovosti alebo bezhotovostným prevodom na iný bankový účet. Pracovník pobočky vyplácajúcej banky je povinný vkladateľovi odovzdať list vkladateľa, ktorý potvrdzuje vyplatenie náhrady za nedostupný vklad. Doklad o vkladovom vzťahu a prípadne ďalšie doklady (napr. splnomocnenie, doklad o dedičstve, rodný list maloletého a pod.) je povinný priložiť k zoznamu vkladateľov pracovník pobočky vyplácajúcej banky.

Ak vkladateľ nesúhlasí s vrátenou sumou alebo má iné námietky či nezrovnalosti, musí podať reklamačný list pobočke vyplácajúcej banky. Fond ochrany vkladov prešetrí žiadosť vkladateľa a výsledok šetrenia vkladateľovi písomne oznámi. (FOV SR, 22. 12. 2021)

1.2.4.6 Lehota na vyplatenie náhrady

Počas prechodného obdobia od 1. januára 2021 do 31. decembra 2023 Fond ochrany vkladov vyplatí náhradu vkladateľovi do 10 pracovných dní od vyhlásenia platobnej neschopnosti banky. Od 1. januára 2024 bude lehota na výplatu poistného plnenia 7 pracovných dní odo dňa vyhlásenia konkurzu banky. S predchádzajúcim súhlasom Národnej banky Slovenska môže Fond ochrany vkladov túto lehotu predĺžiť až o 10 pracovných dní.

Vkladateľ môže písomne požiadať Fond ochrany vkladov o časť náhrady potrebnej na uspokojenie svojich životných potrieb do 31. decembra 2023. Fond ochrany vkladov zabezpečí, aby aspoň časť náhrady bola vkladateľovi vrátená do 5. pracovných dní od podania žiadosti. Rozdiel medzi takto vyplatenou náhradou a náhradou, ktorá patrí vkladateľovi, sa vkladateľovi vyplatí v lehote na vyplatenie náhrady.

Ak vkladateľ v tejto lehote náhradu nedostane, Fond ochrany vkladov môže vkladateľovi vyplatiť náhradu na základe písomnej žiadosti o náhradu doručenej Fondu ochrany vkladov najneskôr do 3 rokov odo dňa vyhlásenia platobnej neschopnosti banky. Nárok vkladateľa na vyplatenie náhrady voči Fondu ochrany vkladov zanikne uplynutím 3-ročnej lehoty odo dňa vyhlásenia insolventnosti banky. Po tejto lehote nárok vkladateľa voči banke za nedostupný vklad nezaniká. Vkladateľ má právo si vymáhať náhradu za nedostupný vklad súdnou cestou, napríklad od insolventnej banky. (FOV SR, 22. 12. 2021)

1.2.5 Príspevky bánk do fondu

Zákon o ochrane vkladov (č.118 / 1996 Z.Z. v znení neskorších predpisov) zaväzuje banky platiť do fondu určité príspevky:

- a) vstupný príspevok – jednorazový príspevok banky;
- b) ročný príspevok – opakujúci sa príspevok banky;
- c) mimoriadny príspevok – príspevok banky na doplnenie prostriedkov fondu určeného na výplatu náhrad za nedostupné vklady alebo na doplnenie prostriedkov fondu na výdavky z dôvodu výplaty náhrad za nedostupné vklady alebo splatenia úveru použitého na zabezpečenie výplaty náhrady za nedostupné vklady, ak je to potrebné.

1.2.5.1 Výška príspevkov

Fond pri stanovení výšky ročných príspevkov zohľadňuje výšku záväzkov fondu. Fond zároveň zohľadňuje stabilitu bankového sektora, fázu ekonomického cyklu a vplyvy určovaných príspevkov na stabilitu bankového sektora SR. Fond môže na základe predchádzajúceho povolenia Národnej banky Slovenska využívať vlastné techniky výpočtu príspevkov, ktoré zohľadňujú riziko banky a môžu zohľadňovať súvahové aktíva a rizikové ukazovatele, akými sú kapitálová primeranosť, kvalita aktív a likvidita.

Výška vstupného príspevku je 35 000 EUR. Fond určí výšku ročného príspevku pre každú banku na príslušný kalendárny rok najneskôr do 1. apríla daného kalendárneho roka. Ročný príspevok pre každú banku bude najmenej 0,01 % zo sumy krytých vkladov v príslušnej banke na základe priemeru krytých vkladov v banke za kalendárny rok, ktorý bezprostredne predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje a na základe stupňa rizika príslušnej banky, za kalendárny rok, ktorý o dva roky predchádza kalendárny rok splatnosti tohto príspevku, zisteného Národnou bankou Slovenska v súlade s odporúčaním Európskeho orgánu dohľadu (Európskeho orgánu pre bankovníctvo). Národná banka Slovenska je povinná oznámiť Fondu príslušný stupeň rizika banky do 28. februára každého kalendárneho roka. Podrobnosti o výpočte ročného príspevku a o výpočte priemerného stavu krytých vkladov je oprávnený určiť fond, ktorý ich zverejňuje na svojom webovom sídle. Výšku ročného príspevku do fondu podľa je potrebné oznámiť banke písomne.

Výšku mimoriadneho príspevku ustanovuje tento zákon alebo určuje fond pre všetky banky za rovnakých podmienok do 0,5 % z hodnoty krytých vkladov v banke, a to podľa ich priemerného stavu za kalendárny štvrtrok, ktorý predchádza dňu splatnosti mimoriadneho príspevku. Fond môže výnimočne určiť vyšší mimoriadny príspevok s predchádzajúcim súhlasom Národnej banky Slovenska. (Zákon o ochrane vkladov č. 118/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov)

2 CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Bankový sektor predstavuje jednu z najdôležitejších častí finančného trhu. V súčasnosti Európa prechádza ťažším obdobím, či už vplyvom koronakrízy alebo geopolitických konfliktov. V tejto dobe by sme si predovšetkým mali pripomenúť dôležitosť ochrany vkladov, ako jeden z nástrojov stability finančného systému. Cieľom tejto práce je poukázať najmä na význam ochrany vkladov v bankovom sektore. V tejto práci sa snažíme priblížiť problematiku bankového dohľadu a ochrany vkladov v rámci vybraných krajín eurozóny. V našej práci sme si stanovili niekoľko čiastkových cieľov:

- a) charakteristika bankovej únie, jej ciele a štruktúra;
- b) fungovanie systému ochrany vkladov v rámci bankovej únie;
- c) ochrana vkladov vybraných krajín eurozóny.

Cez tieto čiastkové ciele sa dopracujeme k hlavnému cieľu práce. Tým je vzájomná komparácia systémov ochrany vkladov vo vybraných krajinách eurozóny, a to Nemecka, Španielska, Francúzska a Talianska. Taktiež si priblížime bankovú úniu a aktuálny stav v ktorom sa nachádza.

Na dosiahnutie stanovených cieľov sme v bakalárskej práci použili niekoľko metód skúmania. Za najpoužívanejšiu metódu považujem zber sekundárnych údajov. Vzhľadom na danú problematiku bolo potrebné zbierať údaje predovšetkým zo zahraničných zdrojov. Najčastejšie sme informácie čerpali z elektronických zdrojov, správ a reportov, ale taktiež z odborných prác a dokumentov zaoberajúcich sa touto problematikou. Čerpali sme taktiež aj z oficiálnych stránok finančných inštitúcií vybraných krajín.

V bakalárskej práci sme taktiež využili metódu komparácie. Táto metóda stanovuje zhody a odlišnosti medzi skúmanými predmetmi a javmi. Ďalšia podobná metóda využitá v našej práci je metóda analógie, ktorá sa opiera o porovnávanie a usudzuje sa na základe už známych súvislostí. Tieto metódy sme najviac využili v štvrtej kapitole, kde sme porovnávali jednotlivé ochrany systémov vkladov vybraných krajín eurozóny.

V rámci práce sme využili aj metódu analýzy. Analýza je zameraná na výber najpodstatnejších faktov z množstva odborných informácií, na základe rozkladu celkov na časti a hľadá v nich súvislosti. Daná metóda je využitá v rámci celej záverečnej práce, a to najmä v praktickej časti. Taktiež sme tu použili metódu syntézy, ktorá predstavuje opak metódy analýzy. Syntéza umožňuje sledovať vzťahy medzi faktami, charakter vzájomných súvislostí medzi nimi, pričom ide o myšlienkový postup spájania vzťahov a súvislostí do jedného celku. Túto metódu sme použili najviac taktiež v teoretickej časti práce.

3 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA

3.1 Eurozóna

Eurozóna pozostáva z tých členských štátov Európskej únie, ktoré prijali euro za svoju menu. Všetky členské štáty EÚ sú súčasťou hospodárskej a menovej únie (HMÚ) a svoje hospodárske politiky koordinujú s cieľom podporovať hospodárske ciele EÚ. Niekoľko členských štátov však spoluprácu ešte prehľadilo a nahradilo svoje národné meny jednotnou menou euro. Tieto členské štáty tvoria eurozónu. V súčasnosti patrí do eurozóny 19 členských štátov EÚ. (Európska komisia, 2022)

Tabuľka 1: Členské krajiny eurozóny

ČLENSKÉ KRAJINY EUROZÓNY			
Belgicko	Grécko	Luxembursko	Slovensko
Cyprus	Holandsko	Malta	Slovinsko
Estónsko	Írsko	Nemecko	Španielsko
Fínsko	Litva	Portugalsko	Taliansko
Francúzsko	Lotyšsko	Rakúsko	

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.2 Banková únia

V reakcii na nedávnu finančnú krízu Európska komisia uskutočnila niekoľko iniciatív na vytvorenie bezpečnejšieho finančného sektora pre jednotný trh. Tieto iniciatívy tvoria jednotný súbor pravidiel pre všetkých finančných aktérov v 27 krajinách EÚ. Zahŕňajú:

- prísnejšie prudenciálne požiadavky pre banky;
- lepšia ochrana vkladateľov;
- pravidiel riadenia zlyhávajúcich bánk.

Tento jednotný súbor pravidiel je základom bankovej únie. (Európska komisia, 2022)

3.3 Európsky systém poistenia vkladov

Bankový sektor je dnes najglobalizovanejším sektorom ekonomiky a zároveň sektorom, kde sa objavujú najsilnejšie vlny ekonomickej destabilizácie. Pre eurozónu, ako aj pre Európsku úniu (EÚ) je problematika konsolidácie bankového sektora mimoriadne aktuálna, no v súčasnosti odborníci konštatujú prítomnosť zjavných destabilizujúcich faktorov v tejto oblasti. (Kuznichenko a kol, 2021, s. 116)

V súčasnosti možno pozorovať tieto úspechy: EÚ má dva plne funkčné piliere, prvým je Jednotný mechanizmus dohľadu (*Single Supervisory Mechanism – SSM*), nový prístup bankového dohľadu pre Európu. Pozostáva z ECB a národných orgánov dohľadu členských štátov, ktoré zabezpečujú dôsledný dohľad založený na výmene znalostí a s cieľom zabezpečiť ochranu a udržateľnosť európskeho bankového systému s cieľom zvýšiť finančnú integráciu a stabilitu v eurozóne. Druhým pilierom je jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií (*Single Resolution Mechanism – SRM*), riadený jednotnou radou pre riešenie krízových situácií. SRM je nástroj zodpovedný za zabezpečenie riadneho riešenia krachujúcich bánk s minimálnymi nákladmi pre daňových poplatníkov aj hospodárstvo. SRM má na starosti aj uplatňovanie spoločného súboru pravidiel a spravuje jednotný európsky fond na riešenie krízových situácií (*European Single Resolution Fund – ESRF*) plne financovaný priemyslom. Tretím a posledným pilierom bankovej únie je však Európsky systém poistenia vkladov (*European Deposit Insurance Scheme*, ďalej len „EDIS“), ktorý má zabezpečiť solídny a stálejší stupeň poistného krytia v eurozóne. (Kuznichenko a kol, 2021, s. 117)

Tento jednotný systém je založený na systéme národných systémov poistenia vkladov, ktorých kľúčové parametre upravuje Smernica 2014/49/EÚ (EÚ, 2014) a povinne zabezpečujú všetky banky členských štátov EÚ (vrátane pobočiek bánk so sídlom v iných členských krajinách) ochrana všetkých vkladov. Predpokladá sa, že garantovaná výška náhrady bude 100 000 EUR za všetky vklady jedného vkladateľa – fyzickej osoby v jednej bankovej inštitúcii. Je dôležité, aby sa poistný „fond“ tvoril na úkor zrážok z bankového systému, a nie prostriedkov daňových poplatníkov. Cieľom iniciatívy EDIS je poskytnúť záruky za platby vo všetkých členských krajinách eurozóne, čím sa zníži zraniteľnosť vkladov voči vonkajším šokom a zvýši sa úroveň dôvery v národné banky v rôznych častiach eurozóne. (Kuznichenko a kol, 2021, s. 117)

Systémy poistenia vkladov sa v súčasnej dobe považujú za jeden z najdôležitejších nástrojov na riešenie problémov týkajúcich sa udržiavania stability bankového sektora. Dôležitosť dôvery klientov v banky a finančné inštitúcie si čoraz viac pripomíname počas aktuálnych ekonomických a finančných kríz, kedy sa snažíme obmedziť a predísť hromadnému výberu vkladov. Prečo teda doteraz nebol zavedený a implementovaný tak dôležitý pilier bankovej únie?

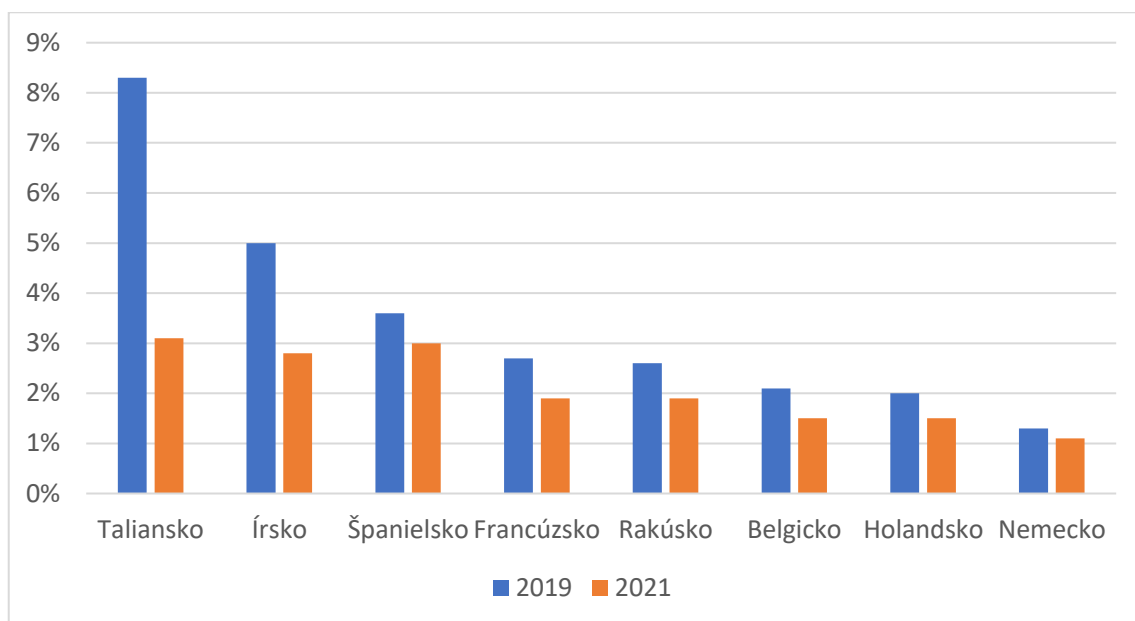
Zablokovanie rokovaní o EDIS je bezprecedentné a pravdepodobnosť dosiahnutia dohody o tomto pilieri je pomerne nízka. Hlavným dôvodom jeho blokovania sú existujúce rozdiely v záujmoch medzi hlavnými aktérmi, v dôsledku čoho je nemožný pokrok smerom k dokončeniu tohto procesu. (Kuznichenko a kol, 2021, s. 116)

Pôvodný návrh na vybudovanie EDIS Komisia predstavila v roku 2015. Kým z Francúzska a juhoeurópskych krajín získala podporu, Nemecko vyjadrilo hlboké pochybnosti nad zdieľaním rizika v rámci bankovej únie. Komisia preto prišla s novým návrhom, v ktorom počíta s miernejším tempom pri zavádzaní európskeho systému zaručenia vkladov občanov.

Nový návrh počíta s intervenciou EDIS až vo chvíli, keď národný systém vyčerpá dostupné peniaze. V prvej fáze by dočasne poskytoval prostriedky na zabezpečenie vyplatenia vkladov v plnej výške v prípade krízovej situácie banky. Vnútroštátne systémy ochrany by však museli túto podporu splatiť, čo má zabezpečiť, aby všetky straty boli naďalej kryté na vnútroštátnej úrovni.

V druhej fáze by EDIS priamo kryl straty vkladov, avšak len do určitej miery. Hlavné bremeno by naďalej ostalo na národnom systéme. Na základe nemeckých námietok návrh nepočíta s automatickým prechodom do druhej fázy. Ten bude možný, len ak banky preukážu schopnosť vyčistiť svoje súvahy a zbaviť sa nesplácaných úverov. (Koreň, 2017) Tretia a posledná etapa „úplného poistenia“, ktorá má byť v prevádzke od roku 2024, by úplne nahradila vnútroštátne systémy ochrany vkladov. Tento systém by bol jediným systémom poistenia vkladov v bankách eurozóny.

Graf 1: Pomer nesplácaných úverov v západnej Európe (2019, 2021)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Statista (15. 05. 2022)

Ako môžeme vidieť, najvyššie percento nesplácaných úverov v západnej Európe v roku 2019 predstavovalo Taliansko, Írsko a Španielsko. Nemecko, ktoré so zavedením systému najviac nesúhlasí predstavuje najnižšiu hodnotu, a to 1,30 %. V porovnaní s rokom 2021 najväčšie percento nesplácaných úverov v západnej Európe predstavuje Španielsko s 3,10 %. Taliansko si v porovnaní s rokom 2019 polepšilo, a to z 8,30 % na 3 %. Napriek tomuto veľkému rozdielu patrí Taliansko medzi krajiny s najvyšším pomerom nesplácaných úverov v západnej Európe. Najnižšiu hodnotu má opäť Nemecko, a to 1,10 %.

3.4 Integrácia bankového systému eurozóny

Keď sa finančná kríza vyvinula do dlhovej krízy eurozóny, bolo jasné, že pre krajiny eurozóny, ktoré sú obzvlášť vzájomne závislé, je potrebná hlbšia integrácia bankového systému. To je dôvod, prečo sa na základe Plánu Európskej komisie na vytvorenie bankovej únie inštitúcie EÚ dohodli na vytvorení jednotného mechanizmu dohľadu a jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií pre banky. Banková únia sa vzťahuje na krajiny eurozóny. Môžu sa pripojiť aj krajiny mimo eurozóny. Vkladatelia sú chránení vnútroštátnymi systémami ochrany vkladov, ktoré zaručujú, že vklady do určitej úrovne budú vždy splatené, aj keď banka, ktorá ich drží, zlyhá. Systém systémov ochrany vkladov v EÚ sa v posledných rokoch posilnil. Predovšetkým

sa posilnil a ďalej harmonizoval prístup k financovaniu ochrany vkladov v EÚ. Podľa tohto nového modelu financovania banky každoročne platia odvod do národného fondu systému ochrany vkladov a tieto peniaze zostávajú k dispozícii v prípade, že ich systém ochrany vkladov potrebuje na ochranu vkladateľov, ak banka zlyhá. Členské štáty, a najmä tie, ktoré predtým takýto fond nemali, v súčasnosti prechádzajú na nový model financovania a doteraz sa dosiahol významný pokrok.

Banková únia je kľúčovou zložkou hospodárskej a menovej únie EÚ. Bola vytvorená v reakcii na finančnú krízu v roku 2008 a následný štátny dlh v eurozóne. Banková únia zabezpečuje, aby banky EÚ boli silnejšie a lepšie kontrolované. Cieľom bankovej únie je zabezpečiť, aby bol bankový sektor v eurozóne a celej EÚ stabilný, bezpečný a spoľahlivý, a tak prispieval k finančnej stabilite. Taktiež má za úlohu zaistiť:

- spoľahlivosť bánk a ich schopnosť odolať akýmkoľvek budúcim finančným krízam;
- riešenie krízových situácií bánk, ktoré stratili životaschopnosť, bez použitia peňazí daňovníkov a s minimálnym vplyvom na reálnu ekonomiku;
- zníženie fragmentácie trhu harmonizáciou pravidiel finančného sektora.

Súčasťou bankovej únie sú všetky členské štáty eurozóny. Členské štáty EÚ, ktorých menou nie je euro, sa môžu pripojiť k bankovej únii prostredníctvom úzkej spolupráce s Európskou centrálnou bankou. (Európska komisia, 2022)

3.5 Jednotný súbor pravidiel

Jednotný súbor pravidiel je základným prvkom bankovej únie a regulácie finančného sektora v EÚ vo všeobecnosti. Pozostáva z právnych predpisov, ktoré musia dodržiavať všetky finančné inštitúcie (vrátane približne 8 300 bánk) v EÚ. Jednotný súbor pravidiel okrem iného:

- stanovuje kapitálové požiadavky pre banky;
- zabezpečuje lepšiu ochranu vkladateľov;
- reguluje prevenciu a správu v prípade zlyhania bánk.

Medzi hlavné ciele jednotného súboru pravidiel patrí:

- odstránenie rozdielov v právnych predpisoch jednotlivých členských štátov;
- zabezpečenie rovnakej úrovne ochrany pre spotrebiteľov;
- zabezpečenie rovnakých podmienok pre banky v rámci celej EÚ. (EK, 2022)

3.6 Systémy ochrany vkladov

Jedným z cieľov vytvorenia bankovej únie bolo zlepšiť existujúce pravidlá EÚ o ochrane vkladateľov v prípade zlyhania bánk. Zlepšenia zjednocujú ochranu vkladateľov v celej EÚ a sú navrhnuté tak, aby zabránili panickým výberom (alebo bankovým operáciám) v prípadoch, keď sa banka stane neschopnou splácať svoje záväzky. Je to nevyhnutné pre celkovú finančnú stabilitu na jednotnom trhu.

Systémy ochrany vkladov (*Deposit guarantee scheme*, ďalej len „DGS“) sú systémy v každom členskom štáte, ktoré uhrádzajú vkladateľom (až do stanoveného limitu), ak ich banka zlyhá a vklady sa stanú nedostupnými.

Kľúčové ciele:

- zjednotenie ochrany vkladateľov v celej EÚ;
- zabránenie hromadným výberom (alebo bankovým operáciám) v prípadoch, keď sa banka stane insolventnou;
- snaha prispieť k celkovej finančnej stabilite na jednotnom trhu.

Hlavné zmeny zavedené zmenenou a doplnenou smernicou o systémoch ochrany vkladov:

- skrátiť lehotu na výplaty na 7 dní do roku 2024;
- lepšie informácie pre vkladateľov;
- zavedené mechanizmy financovania ex ante stanovené vo všeobecnosti vo výške 0,8 % krytých vkladov;
- zabezpečiť, aby finančné prostriedky DGS financoval bankový sektor. (Európska rada – Rada Európskej únie, 2022)

3.6.1 Právny rámec

Právny rámec pre ochranu vkladov krajín Európskej únie vytvára smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/49/EU zo dňa 16. apríla 2014 o systéme ochrany vkladov. Najdôležitejšie prvky pôvodnej smernice o systémoch ochrany vkladov z roku 1994 (smernica 94/19/ES) sa zmenili v roku 2009 v reakcii na finančnú krízu v roku 2008. Úroveň krytia sa zvýšila z 20 000 EUR na 50 000 EUR a neskôr na 100 000 EUR. Lehota na vyplatenie sa znížila

z 3 mesiacov (ktoré bolo možné predĺžiť na 9 mesiacov) na 20 pracovných dní (ktoré možno predĺžiť na 30 pracovných dní). Zmeny prijaté v roku 2014 navrhla Komisia v roku 2010. Smernica z roku 1994 sa týmto novým rámcom nahrádza a ruší. Nová smernica nadobudla účinnosť v júni 2014. (Európska rada – Rada Európskej únie, 2022)

3.6.2 Princíp fungovania systému ochrany vkladov

Všetky banky sa musia stať členmi takéhoto systému. Členské banky platia príspevky na základe ich rizikového profilu a ďalších faktorov. Záručný systém akumuluje príspevky vo fonde. Ak banka zlyhá a vklady sa stanú nedostupnými, systémy ochrany vkladov musia byť schopné poskytnúť vkladateľom, ktorí majú akýkoľvek druh vkladu chráneného podľa smernice náhradu. S cieľom zabezpečiť, aby si všetky záručné systémy v členských štátoch plnili svoje povinnosti, sa záťažové testy vykonávajú aspoň každé 3 roky. Od systémov ochrany vkladov sa vyžaduje, aby mali spoľahlivé a transparentné postupy riadenia. (Európska rada – Rada Európskej únie, 2022)

3.6.3 Účastníci systému ochrany vkladov

Podľa pravidiel majú aktuálne všetci vkladatelia, či už jednotlivci alebo spoločnosti, svoje vklady chránené až do výšky 100 000 EUR na banku záručným systémom, ktorého je ich banka členom. Ďalšie chránené vklady zahŕňajú:

- dôchodkové systémy malých a stredných podnikov;
- vklady orgánov verejnej moci s rozpočtom nižším ako 500 000 EUR;
- vklady vo výške viac ako 100 000 EUR na určité bývanie a sociálne účely.

Systémy ochrany vkladov sú tiež schopné financovať riešenie krízových situácií bánk (v súlade s pravidlami EÚ ozdravenia a riešenia krízových situácií bánk) a za prísnych podmienok zabrániť zlyhaniu banky. (Európska rada – Rada Európskej únie, 2022)

3.6.4 Lehota na výplaty vkladateľom

Od polovice roka 2015 platí, že v prípade insolventnosti banky majú byť vkladatelia vyplatení najviac do 20 pracovných dní. Táto lehota sa do roku 2024 postupne skráti na 7 pracovných dní. Na žiadosť vkladateľa môže byť núdzová suma k dispozícii skôr, ak systém ochrany

vkladov nie je schopný vrátiť vkladateľom náhradu vkladateľov v rámci sedemdňovej lehoty počas prechodného obdobia, ktoré sa končí 31. decembra 2023. (Európska rada – Rada Európskej únie, 2022)

3.6.5 *Financovanie systému ochrany vkladov*

Finančné prostriedky systémov ochrany vkladov pochádzajú z bankového sektora. Výška platby je čiastočne určená rizikovým profilom banky: čím vyššie sú riziká, ktoré banka znáša, tým väčší je príspevok, ktorý musí zaplatiť do fondu. Výška týchto finančných prostriedkov by mala do 3. júla 2024 predstavovať 0,8 %, vo výnimočných prípadoch 0,5 % krytých vkladov v každom členskom štáte. Finančné prostriedky sú držané v nízkorizikových aktívach tak, aby boli k dispozícii v prípade, že banka zlyhá. Okrem toho existuje možnosť, aby si systémy ochrany vkladov navzájom požičiavali v prípade potreby a v prípade, že sú splnené viaceré požiadavky. (Európska rada – Rada Európskej únie, 2022)

3.7 **Nemecko**

Nemecká ekonomika predstavuje najväčšiu ekonomiku v Európe. Toto vysoko rozvinuté sociálne trhové hospodárstvo podporujú rôzne finančné inštitúcie s odlišnými rizikovými profilmi založenými na type, veľkosti, povahe a rozsahu jeho činností. Viac ako 1 600 licencovaných úverových inštitúcií je pod dohľadom spoľahlivého právneho a regulačného rámca na ochranu verejného záujmu. Podľa ustanovení nariadenia o európskych kapitálových požiadavkách podliehajú nemecké úverové inštitúcie dohľadu SSM (*Single Supervisory Mechanism*), t. j. Jednotnému mechanizmu dohľadu. Ostatné finančné inštitúcie v Nemecku sú pod dohľadom ich príslušných vnútroštátnych orgánov. Okrem toho dohľad nad systémovo dôležitými finančnými inštitúciami je vzhľadom na ich vplyv na európsky finančný systém pod dohľadom Európskej centrálnej banky (ECB) v spolupráci so spoločnými tímami dohľadu.

V Nemecku je bankový sektor rozdelený na súkromné komerčné banky, verejné sporiteľne a družstevné banky. Zákonodarcovia, obchodné organizácie a priemyselné združenia prijali rôzne inštitucionálne, zákonné a dobrovoľné systémy ochrany vkladov financované bankami. Výsledkom je ochranný systém, ktorý podporuje finančnú inštitúciu likviditou. Aby sa zabránilo jej zlyhaniu, poskytuje majiteľom účtov poistenie vkladov až do výšky 100 000 EUR (vo

výnimočných prípadoch zvýšených na 500 000 EUR) a dodatočnú vrstvu ochrany maximalizovanú na 8,75 % ručeného základného imania banky.

(www.depositguaranteeclaim.com/, 25. 03. 2022)

3.7.1 Systém ochrany

V Nemecku ochranu vkladov poskytujú inštitúcie organizované podľa kategórie bánk, pričom zákonné systémy fungujú spolu s dobrovoľnými systémami zriadenými bankovými združeniami. Zákonná ochrana vkladateľov sa riadi zákonom o ochrane vkladov (*Einlagensicherungsgesetz*), ktorý nadobudol účinnosť 3. júla 2015 a transponoval harmonizované požiadavky stanovené v prepracovanej európskej smernici o systémoch ochrany vkladov z apríla 2014 do nemeckého práva. Podľa zákona o ochrane vkladov majú všetky úverové inštitúcie, ktoré sú zapojené do depozitnej činnosti, povinnosť patriť do zákonného systému ochrany vkladov s cieľom zabezpečiť ochranu vkladateľov. Systémy ochrany vkladov, ktoré sú vymedzené v zákone o ochrane vkladov zahŕňajú zákonný systém náhrad vkladateľov Asociácie nemeckých bánk (*Entschädigungseinrichtung deutscher Banken GmbH – EdB*), ako aj uznané systémy inštitucionálneho zabezpečenia. EdB poskytuje ochranu klientom bánk súkromného a verejného sektora.

Zameranie systémov inštitucionálneho zabezpečenia prevádzkovaných Nemeckými sporiteľňami a Giro Association (*Deutscher Sparkassen und Giroverband – DSGV*) a Národnou asociáciou nemeckých kooperatívnych bánk (*Bundesverband der Deutschen Volks und Raiffeisenbanken – BVR*) je ochrana samotných inštitúcií. Podľa zákona o ochrane vkladov sa tieto systémy od roku 2015 uznávajú aj ako zákonné systémy ochrany vkladov. Systém inštitucionálneho zabezpečenia, ktorý prevádzkuje DSGV, plní dodatočnú úlohu poistenia vkladov. BVR má systém duálnej ochrany pozostávajúci zo systému inštitucionálneho zabezpečenia, BVR Institutssicherung GmbH a jeho prebiehajúceho dobrovoľného inštitucionálneho systému. (Deutsche Bundesbank, 2022)

Tabuľka 2: Systém ochrany vkladov v Nemecku

Maximálna chránená čiastka	100 000 EUR
Maximálna chránená čiastka pri špecifických situáciách¹	500 000 EUR
Oprávnení vkladatelia	jednotlivci
	partnerstvá
	spoločnosti akejkoľvek veľkosti
Neoprávnení vkladatelia	úverové inštitúcie
	finančné inštitúcie
	investičné spoločnosti
	verejné orgány
Kryté účty	bežné účty
	sporiace účty
	termínované vkladové účty
	jednodňové vklady peňazí
	registrované sporiteľné dlhopisy
Kryté meny	všetky meny
Vyplatenie náhrady	v eurách

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa www.thebanks.eu (18. 04. 2022)

3.7.2 Zákonná ochrana

Ak dôjde k kompenzačnej udalosti, zákonné systémy záruk zabezpečujú právny nárok na náhradu škody vo výške najviac 100 000 EUR na vkladateľa v rámci jednej banky alebo inštitúcie vrátane akýchkoľvek nárokov na úroky z ich strany. Vyššia úroveň ochrany až do výšky 500 000 EUR na obdobie do šiestich mesiacov od pripísania uložených súm sa vzťahuje na vklady, ktoré sa považujú za obzvlášť hodné ochrany. Takéto finančné prostriedky zahŕňajú vklady vyplývajúce z predaja súkromných nehnuteľností a vklady založené na sociálnych dôvodov. Všetky žiadosti o náhradu škody sa musia predložiť najneskôr do siedmich

¹ Maximálna chránená čiastka pri špecifických situáciách – predstavuje navýšenie ochrany vkladu v prípade nejakej výnimočnej situácie, napríklad pri výnosoch z predaja nehnuteľností, kde výška vkladu prevyšuje hranicu 100 000 EUR, sa za maximálnu hranicu krytia považuje 500 000 EUR. (FSCS, 2022)

pracovných dní od zaznamenania danej udalosti náhrady škody. Okrem všetkých druhov vkladov sa zákonný systém ochrany vkladov vzťahuje aj na registrované sporiace dlhopisy. Vkladatelia s nárokom na odškodnenie zahŕňajú jednotlivcov, spoločnosti a korporácie bez ohľadu na ich veľkosť.

3.7.3 Dobrovoľná ochrana

Zákonné systémy ochrany vkladov sú doplnené dobrovoľnými systémami ochrany vkladov zriadenými Spolkovou asociáciou nemeckých bánk (*Bundesverband deutscher Banken – BdB*) a Asociáciou nemeckých bánk verejného sektora (*Bundesverband Öffentlicher Banken Deutschlands – VÖB*), ktoré prevádzkujú dobrovoľný fond ochrany vkladov.

Vklady sú zaručené systémami dobrovoľného poistenia len vtedy, ak už nie sú kryté zákonným systémom náhrad. Neexistuje žiadny právny nárok na náhradu škody. Dobrovoľný fond ochrany vkladov prevádzkovaný BdB chráni všetky vklady súkromných osôb, súkromných partnerstiev a nadácií; to zahŕňa vklady na požiadanie, termínované a sporiace vklady, ako aj registrované sporiace dlhopisy. Od 1. januára 2020 je limit krytia stanovený na 15 % vlastných zdrojov členskej banky. Dobrovoľný fond ochrany vkladov prevádzkovaný VÖB chráni nebankové vklady s hodnotami presahujúcimi zákonom garantovaný nárok na náhradu škody vo výške 100 000 EUR. (Deutsche Bundesbank, 2022)

Tabuľka 3 : Systém ochrany vkladov nemeckých súkromných bánk GmbH

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	498 900 960 €	1 197 406 €	0,24 %
2016	522 234 551 €	1 605 070 €	0,31 %
2017	541 360 020 €	2 074 070 €	0,38 %
2018	558 291 430 €	2 545 630 €	0,46 %
2019	582 710 520 €	3 006 940 €	0,52 %
2020	627 666 680 €	3 524 260 €	0,56 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa European banking authority (EBA), 16. 04. 2022

Od členských štátov sa vyžaduje, aby do svojich fondov systému ochrany vkladov získali dostupné finančné prostriedky vo výške aspoň 0,8 % krytých vkladov. Okrem toho môže byť v špecifických prípadoch upravená cieľová úroveň na 0,5 %, za predpokladu, že Európska komisia schválila nižšiu cieľovú úroveň. V súčasnosti cieľová úroveň Nemecka predstavuje 0,8 %. V tabuľkách 3,4,5 a 6 môžeme vidieť výšku krytých vkladov a dostupné finančné prostriedky bánk. Taktiež môžeme vidieť úroveň finančných prostriedkov vyjadrenú v percentách. Ako sme už vyššie spomínali, cieľová úroveň Nemecka v súčasnosti predstavuje 0,8 %. Posledný získaný údaj z roku 2020 nám hovorí, že Nemecko túto úroveň ešte nedosiahlo. To, že je v čase poskytovania údajov k dispozícii nižšia úroveň finančných prostriedkov, nemusí nutne znamenať, že členský štát zaostáva z hľadiska tempa príspevkov. V prípade, že systém ochrany vkladov použil viac prostriedkov, ako mal k dispozícii, môže byť dočasne zadlžený voči zdroju, ktorý poskytol preklenovacie financovanie systému ochrany vkladov. V smernici o systéme ochrany vkladov sa od členských štátov vyžaduje, aby získali do svojich systémov ochrany vkladov finančné prostriedky do 3. júla 2024.

Tabuľka 4: Systém ochrany vkladov nemeckých verejných bánk GmbH

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	21 593 056 €	83 860 €	0,39 %
2016	26 191 350 €	93 223 €	0,36 %
2017	29 341 680 €	106 280 €	0,36 %
2018	33 130 300 €	124 750 €	0,38 %
2019	39 645 280 €	147 500 €	0,37 %
2020	48 296 420 €	196 400 €	0,41 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EBA, 16. 04. 2022

Tabuľka 5: Ochranný systém nemeckého zväzu sporiteľní

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	637 369 527 €	2 219 150 €	0,35 %
2016	662 295 158 €	2 566 757 €	0,39 %
2017	686 439 260 €	2 976 440 €	0,43 %
2018	715 266 290 €	3 415 640 €	0,48 %
2019	742 250 620 €	3 341 190 €	0,45 %
2020	793 294 860 €	4 039 340 €	0,51 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EBA, 16. 04. 2022

Tabuľka 6: Ochranný systém kooperatívnych bánk GmbH

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	446 147 620 €	1 000 000 €	0,22 %
2016	466 823 075 €	1 360 000 €	0,29 %
2017	485 524 120 €	1 732 000 €	0,36 %
2018	508 652 280 €	2 118 820 €	0,42 %
2019	534 608 880 €	2 529 000 €	0,47 %
2020	573 672 950 €	2 972 000 €	0,52 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EBA, 16. 04. 2022

3.8 Francúzsko

Francúzsko má jeden z najväčších bankových sektorov v západnej Európe a jeho tri hlavné inštitúcie Crédit Agricole, BNP Paribas a Société Générale patria medzi top banky na kontinente. Tradične boli bankové aktivity prísne kontrolované vládou prostredníctvom Banque de France. Deregulácia, ktorá sa začala v 60. rokoch 20. storočia, však viedla k výraznému nárastu majiteľov pobočiek v bankovníctve a bankových účtoch, a právne predpisy v roku 1984 ďalej znížili kontrolu činností bánk, čo im umožnilo ponúkať širšiu škálu služieb a viedlo k väčšej hospodárskej súťaži. Odvtedy, podporované zrušením obmedzení voľného pohybu kapitálu v rámci EÚ v roku 1990, banky vo všeobecnosti internacionalizovali svoje činnosti. V

roku 1993 získala Banque de France nezávislý štatút, ktorý ho oslobodil od štátnej kontroly. (Encyclopædia Britannica, 15. 04. 2022)

Francúzsky bankový systém prešiel v roku 1984 zásadnou štrukturálnou reformou, ktorá odstránila väčšinu rozdielov medzi komerčnými bankami a obchodnými bankami a zoskupila väčšinu finančných inštitúcií do jedného systému dohľadu. Francúzska centrálna banka (Banque de France) je členom systému Európskej centrálnej banky (ECB) a guvernér Banque de France sedí vo výkonnej rade Európskej centrálnej banky. Banque de France zaviedla bankovky a mince denominované v eurách v januári 2002, čím dokončila prechod na euro a odstránila francúzsky frank. Banque de France sa podieľa na regulácii a dohľade nad francúzskym bankovým a finančným systémom. Jej guvernér je tiež prezidentom Prudential Control Authority, ktorý udeľuje alebo odoberá bankové licencie, a taktiež zabezpečuje, aby banky dodržiavali bankové predpisy a dohliada na poisťovne. V júli 2013 Francúzsko schválilo reformu bankového zákona, ktorá oddeľuje služby zákazníkom od vlastníckych obchodných činností s cieľom znížiť riziká, ktoré vkladatelia predstavujú. Orgán prudenciálnej kontroly bol premenovaný na Orgán prudenciálneho dohľadu a riešenia krízových situácií, pretože dohliada na prípravu a vykonávanie opatrení na predchádzanie a riešenie bankových kríz. (www.privacyshield.gov/, 15. 04. 2022)

3.8.1 Fonds de Garantie des Dépôts et de Résolution

Fonds de Garantie des Dépôts et de Résolution (FGDR) alebo teda Fond ochrany vkladov Francúzska je subjekt, ktorého poslaním je slúžiť verejnému záujmu a chrániť zákazníkov v prípade, že ich banka alebo finančná inštitúcia zlyhá. FGDR spravuje tri mechanizmy záruk: systém ochrany vkladov, systém náhrad pre investorov a systém záruk za výkonnostné dlhopisy.

Tento fond zodpovedá za odškodnenie v prípade, že vaša banka alebo investičná spoločnosť bude vyhlásená za neúspešnú a vaše aktíva sa stanú nedostupnými. Môže tiež zasiahnuť skôr, ako inštitúcia zlyhá, aby sa zabránilo prerušeniu služieb zákazníkom. Systém ochrany vkladov chráni sumy uložené zákazníkmi na sporiaciach a iných účtoch a sporiaciach systémoch. Ochranou aktív zákazníkov pomáha FGDR zabezpečiť stabilitu francúzskeho bankového systému.

Systém ochrany vkladov chráni vklady zákazníkov na sporiacich alebo iných účtoch do celkovej výšky 100 000 EUR na klienta v jednej banke, resp. inštitúcii.

Ak banka už nie je schopná splácať vklady svojich klientov a Orgán pre prudenciálny dohľad a riešenie krízových situácií (ACPR) zistí, že vklady nie sú k dispozícii, je FGDR automaticky inštruovaný na kompenzáciu klientov.

Systém ochrany vkladov

Systém ochrany vkladov zahŕňa dve hlavné kategórie sporiacich a iných bankových účtov.

1. Regulované sporiace účty zaručené francúzskou vládou až do celkovej výšky 100 000 EUR na zákazníka v rámci jednej banky, resp. inštitúcie.
2. Všetky ostatné bežné účty, vkladné knižky sporiace účty alebo sporiace schémy až do celkovej výšky 100 000 EUR na zákazníka na banku.

V prípade, že máte niekoľko účtov v tej istej banke, systém ochrany vkladov sa uplatňuje na klienta v rámci tej istej inštitúcie. Každá inštitúcia je identifikovaná podľa kódexu inštitúcie uvedeného v bankových údajoch. Ak máte účty vo viacerých bankách, systém ochrany vkladov sa uplatňuje osobitne pre každú banku. Vaša kompenzácia až do výšky 100 000 EUR na banku sa vypočíta pripočítaním celkových súm, ktoré ste uložili v každej banke.

Širšia ochrana vkladateľov

Európska smernica prijatá 16. apríla 2014 (2014/49/EU), ktorá bola transponovaná do francúzskeho práva na konci roka 2015 a obsahuje päť vykonávacích dekrétov z 27. októbra 2015, zaviedla niekoľko významných zlepšení pre vkladateľov:

- rozšírenie záruky tak, aby zahŕňala všetky vklady a všetky meny;
- skrátenie kompenzačnej lehoty na sedem pracovných dní namiesto predchádzajúcich 20 dní;
- kompenzácia maximálnej chránenej čiastky pri špecifických situáciách;
- nové povinnosti pre inštitúcie týkajúce sa oznamovania vkladateľov.

Ochrana spoločného účtu

Pokiaľ nie je v zmluve o účte uvedené inak, spoločný účet je rovnomerne rozdelený medzi spoluvlastníkov. Pre každého spoluvlastníka sa na ich osobné účty pripočíta suma ich časti spoločného účtu. Kompenzácia sa vzťahuje na túto celkovú sumu až do výšky 100 000 EUR na osobu.

Výnimky z pravidla o maximálnej čiastke

Systém ochrany vkladov sa môže rozšíriť tak, aby pokryl a kompenzoval maximálne chránené čiastky pri špecifických situáciách prijaté menej ako tri mesiace pred zlyhaním banky, ktoré pochádzajú z:

1. predaja obytného majetku, ktorý vám patrí;
2. paušálnej platby náhrady škody, ktorú ste utrpeli;
3. paušálnej platby dôchodkovej dávky, dedičstva alebo daru;
4. kompenzačnú dávku, vyrovnanie alebo zmluvné odškodnenie po skončení pracovnej zmluvy.

Úroveň krytia vo výške 100 000 EUR sa zvyšuje o sumu výnimočnej transakcie až na ďalších 500 000 EUR za každú z vyššie uvedených udalostí (s výnimkou ublíženia na zdraví, pre ktoré neexistuje žiadny limit krytia). Pri predaji bytového domu vo výške 200 000 EUR sa tak úroveň krytia na tri mesiace zvyšuje z 200 000 EUR na 300 000 EUR. Pri predaji vo výške 700 000 EUR sa úroveň krytia na tri mesiace zvyšuje z 500 000 EUR na 600 000 EUR.

Výnimky zo systému ochrany vkladov

Medzi produkty, na ktoré sa nevzťahuje systém ochrany vkladov FGDR, patria:

- životné poistenie, kapitálové poisťky uzavreté s poisťovňou;
- dôchodkové sporiace systémy s poisťovňou;
- systémy kolektívnych dôchodkových úspor, systémy kolektívnych dôchodkových úspor medzi spoločnosťami, systémy dôchodkových úspor spoločností;
- sporiace systémy spoločností, sporiace systémy medzi spoločnosťami;
- bankovky, mince a položky zverené oddeleniu bezpečnostných vkladov vašej banky;
- anonymné vklady alebo nástroje u držiteľa, ktoré nemožno identifikovať;

- elektronické hotovostné a platobné karty vydané platobnou inštitúciou alebo inštitúciou elektronických peňazí;
- vklad vlastného imania (akcie spoločnosti, investičné certifikáty družstva);
- sporiteľné certifikáty;
- vklady v kryptomenách, miestnych menách alebo komoditách.

Tieto výrobky nemajú záruku alebo sú chránené záručným systémom iným ako FGDR. (FGDR, 2022)

Tabuľka 7: Orgán prudenciálneho dohľadu a riešenia krízových situácií a Fond ochrany vkladov

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	1 065 651 000 €	2 958 152 €	0,28 %
2016	1 113 415 000 €	3 382 000 €	0,30 %
2017	1 113 415 000 €	3 649 500 €	0,33 %
2018	1 168 162 000 €	4 050 400 €	0,35 %
2019	1 212 909 676 €	4 481 900 €	0,37 %
2020	1 312 888 046 €	5 082 750 €	0,39 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EBA, 16. 04. 2022

Úroveň finančných prostriedkov Francúzska za rok 2020 predstavovala 0,39 %. Francúzsko je jedna z mála krajín, kde Európska komisia schválila nižšiu úroveň krytých vkladov. Cieľová úroveň Francúzska v tomto prípade predstavuje v súčasnosti 0,5 %. Francúzsko teda ako aj všetky ostatné členské krajiny musí dosiahnuť túto cieľovú úroveň do roku 2024.

3.9 Španielsko

Španielskym centrálnym menovým orgánom je Banco de España, ktorá slúži ako národný orgán dohľadu nad bankami v Španielsku v rámci jednotného mechanizmu dohľadu eurozóny (SSM). Španielska centrálna banka, založená v Madride v roku 1782, je v súčasnosti členom Európskeho systému centrálnych bánk. (CFI Education, 2022) V Španielsku

je zodpovedný za poistenie vkladu systém, ktorý bol zriadený zákonným ustanovením. Tento systém sa nazýva *Fondo de Garantía de Depósitos de Entidades de Crédito*.

3.9.1 *Fondo de Garantía de Depósitos de Entidades de Crédito*

Fond ochrany vkladov pre úverové inštitúcie bol zriadený na základe kráľovského zákonného dekrétu č. 16/2011 z 14. októbra. Má vlastnú právnu subjektivitu a plnú spôsobilosť na plnenie svojich funkcií. Pôsobí podľa súkromného práva a jeho ústredie sa nachádza v Madride.

Účelom Fondu je zaručiť vklady v hotovosti a cenných papieroch alebo iných finančných nástrojoch v držbe úverových inštitúcií až do výšky 100 000 EUR pre hotovostné vklady alebo v prípade vkladov v iných menách ekvivalentnú sumu pri príslušných výmenných kurzoch. Fond tiež zaručuje nasledujúce vklady, bez ohľadu na ich výšku, počas troch mesiacov od okamihu, keď boli finančné prostriedky pripísané alebo sa tieto vklady stali právne prevoditeľné:

- vklady z transakcií s nehnuteľnosťami zahŕňajúcich súkromné obytné nehnuteľnosti;
- vklady vyplývajúce z platieb prijatých vkladateľom na jednorazovom základe v súvislosti s manželstvom, rozvodom, odchodom do dôchodku, prepustením, zdravotným postihnutím alebo smrťou;
- vklady týkajúce sa platieb poistenia alebo náhrady škody za škodu v dôsledku trestného činu alebo súdneho omylu.

Fond tiež poskytuje záruku až do výšky 100 000 EUR investorom, ktorí uložili cenné papiere alebo iné finančné nástroje v úverovej inštitúcii. Tieto dve záruky, ktoré fond ponúka, sú navzájom oddelené a zlučiteľné.

S cieľom plniť svoju úlohu pri zabezpečovaní vkladov a obhajovaní záujmov vkladateľov zabezpečenými finančnými prostriedkami a fondom ochrany vkladov pre samotné úverové inštitúcie môže fond podniknúť potrebné kroky na podporu riešenia krízových situácií úverovej inštitúcie čerpajúcej finančné prostriedky v oblasti ochrany vkladov. Vo výnimočných prípadoch a za predpokladu, že sa nezačal žiadny proces riešenia krízových situácií, môže fond

použiť svoje finančné prostriedky na zastavenie likvidácie úverovej inštitúcie za okolností stanovených zákonom. (FGD, 2022)

Tabuľka 8: Fond ochrany vkladov úverových inštitúcií

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	684 902 000 €	986 980 €	0,14 %
2016	698 696 500 €	1 525 453 €	0,22 %
2017	707 092 900 €	1 881 000 €	0,27 %
2018	726 293 290 €	2 038 000 €	0,28 %
2019	759 687 100 €	3 088 957 €	0,41 %
2020	823 508 315 €	4 190 674 €	0,51 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EBA, 16. 04. 2022

V tabuľke 8 môžeme vidieť vývoj krytých vkladov tak ako aj dostupných finančných prostriedkov za roky 2015 až 2020. Taktiež môžeme vidieť vývoj úrovne finančných prostriedkov. Posledný získaný údaj, a to údaj z roku 2020 predstavuje 0,51 %. Cieľová úroveň finančných prostriedkov pre Fond ochrany vkladov úverových inštitúcií v Španielsku predstavuje 0,8 %. Ako všetky ostatné členské krajiny je Španielsko povinné túto úroveň dosiahnuť do 3. júla 2024.

3.10 Taliansko

Tradičnou úlohou bánk bolo pôsobiť ako sprostredkovatelia medzi používateľmi a sporiteľmi. Banky, ktoré sú hlavnými zodpovednými za takéto transakcie, sú povinné voči svojim vkladateľom a znášajú úverové riziko svojich dlžníkov. Sporitelia nepriamo prijímajú toto úverové riziko, keď sa banka stane platobne neschopnou z dôvodu zlyhania dlžníkov, sporitelia môžu byť vystavení riziku nad limitmi poistenia vkladov. Podporuje to obchodný model finančného sektora, v ktorom finančné inštitúcie môžu požičať väčšinu peňazí, ktoré majú na vklad. Takéto stratégie môžu v čase finančného stresu a hospodárskych turbulencií viesť k drastickej devalvácii bankového kapitálu a spustiť povinnú administratívnu likvidáciu, riešenie krízových situácií alebo osobitnú správu.

Napriek tomu, že taliansky zákon o bankovníctve (385/1993 – Testo Unico delle leggi in Materia Bancaria e Creditizia) vyžaduje, aby úverové inštitúcie chránili a udržiavali určité minimálne kapitálové rezervy a menovali kvalifikovaných a primerane kompetentných členov správnej rady, úverové inštitúcie sa môžu stále stretnúť s finančnými ťažkosťami, ktoré si vyžadujú regulačný zásah. Banky, ktoré zlyhajú, môžu narušiť spoločnosť. Poistenie vkladov zmierňuje nepriaznivé účinky takýchto zlyhaní a zabraňuje panike u veriteľov.

V Taliansku existujú dva systémy ochrany vkladov: Medzibankový fond ochrany vkladov (FITD) a Garančný fond vkladateľov (FGDCC).

3.10.1 Medzibankový fond ochrany vkladov

Fondo Interbancario di Tutela dei Depositi (ďalej len „FITD“) je taliansky medzibankový fond na ochranu vkladov. Všetky banky s licenciou a pôsobiacimi v Taliansku majú členstvo v FITD. FITD zaručuje bankové vklady v držbe oprávnených veriteľov v členských bankách. Členské banky platia členské poplatky a prémie za poskytnutie finančných zdrojov fondu. Úroveň krytia je maximalizovaná na úrovni 100 000 EUR, ktorá môže byť zvýšená až do výšky 500 000 EUR pre fyzické osoby, ktoré majú dočasne vysoké zostatky na účtoch. Fond sa snaží minimalizovať náklady a riziká a zároveň maximalizovať dôveru verejnosti. Preto môže poskytnúť niekoľko administratívnych a finančných riešení pre členov, ktorí sa stretávajú s problémami so riešiteľnosťou. (FGD, 2022)

Právne základy a nárok na oprávnenosť

Pod záštitou zásad Európskej bankovej únie sa ochrana vkladov v Taliansku riadi prístupom zhora nadol pre maximálnu harmonizáciu, kde vnútroštátne právo definuje miestne normy. Základ pre oficiálne uznanie fondu FITD je stanovený v smernici EÚ 2014/19/EU.

V štatúte a nariadení, ktorým sa riadia štatutárne orgány FITD, sa uvádza účel, rozsah a uplatniteľnosť fondu. Fond zaručuje akceptovateľné zostatky na účtoch vedené v talianskych bankách a ich pobočkách v iných krajinách EÚ, ako aj v dcérskych spoločnostiach zahraničných bánk v Taliansku za predpokladu, že sú členmi fondu. Oprávnenosť krytia je obmedzená na

vratné vklady nadobudnuté členskými bankami v nútenej administratívnej likvidácii, riešení krízových situácií alebo osobitnej správe.

Definície majú zásadný význam pre pochopenie právnych rámcov v oblasti poistenia vkladov. Ochrana bankových vkladov je obmedzená na vklady. Finančné nástroje a obmedzený kapitál, ktoré sa dajú vrátiť len v parite alebo na základe osobitných dohôd alebo záruk, sú preto vylúčené. Ďalšie vylúčenia zahŕňajú „spiace“ účty a účty vedené finančnými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, vklady súvisiace s odsúdením za trestné činy po odvolaní, ktoré potvrdili jeho nezákonnosť, a vklady, ktorých vlastník nie je známy. Fond preto pokrýva zostatky na bankových účtoch v držbe fyzických osôb a právnických osôb, ktoré spĺňajú podmienky na úhradu. (FGD, 2022)

3.10.2 Garančný fond vkladateľov

Garančný fond vkladateľov bol založený 14. marca 1997 s počiatočnou účasťou 362 úverových bánk. Účelom Fondu je ochrana vkladateľov členských bánk v súlade s ustanoveniami zákona a v súlade so zásadami vzájomnosti a ducha úverovej spolupráce.

Fond zasahuje:

- v prípade administratívnej likvidácie členských bánk a v prípade pobočiek družstevných úverových bánk spoločenstva, ktoré sú pridružené a pôsobiace v Taliansku, ak zasiahol záručný systém štátu, v ktorom je pridružená osoba;
- v prípade riešenia krízových situácií členských bánk;
- v transakciách na postúpenie majetku, záväzkov, spoločností, obchodných odvetví, aktív a právnych vzťahov, ktoré možno individuálne identifikovať;
- na prekonanie stavu narušenia alebo rizika katastrofy členskej banky.

Fond je pod dohľadom Talianskej centrálnej banky a jeho členmi sú banky patriace do talianskeho kooperatívneho úverového systému. Do fondu sa môžu pripojiť aj pobočky bánk EÚ a mimo EÚ, pokiaľ je ich činnosť založená na zásadách úverovej spolupráce.

Operačné procesy fondu sa vykonávajú v súlade s novým regulačným rámcom pre systémy ochrany vkladov (systémy ochrany vkladov), harmonizovaným na európskej úrovni a na základe smernice 2014/49/EÚ zo 6. apríla 2014. (FGD, 2022)

Ochrana bankových vkladov v Taliansku

Podľa smernice EÚ o systémoch ochrany vkladov sa vrátenie 100 000 EUR oprávneným majiteľom účtov uskutoční do 7 pracovných dní od podania žiadosti. Posúdenie oprávnenosti môže odôvodniť predĺženie tejto lehoty. To platí aj pre účty s dočasnými vysokými zostatkami. Podanie a overenie reklamácie je založené na prezentácii skutočností. Splácanie systémov ochrany vkladov v Taliansku sa uskutočňuje prostredníctvom jednej z členských bánk, ktorá koná ako zástupca. Majitelia účtov môžu navštíviť ktorúkoľvek z pobočiek banky v Taliansku, aby podali svoju žiadosť predložením formulára žiadosti podloženého dôkazom o dlhu. Po schválení žiadosti o systém ochrany vkladov sa splácanie uskutočňuje bankovým prevodom na bežný účet majiteľa účtu alebo v hotovosti. Neúplné alebo nejasné pohľadávky posudzuje likvidátor banky. To platí aj pre zamietnuté žiadosti systému ochrany vkladov, ak je opätovné preskúmanie odôvodnené. (FGD, 2022)

Vymáhanie vkladov mimo rozsahu poistenia vkladov

Cieľom talianskeho medzibankového fondu na ochranu vkladov je zabezpečiť stabilitu domáceho bankového a platobného systému zaručením zostatkov na účtoch retailových vkladateľov. Zároveň prevláda preventívna intervencia a reštrukturalizácia banky, aby sa zabránilo zbytočným stratám banky a jej zainteresovaných strán.

Maximálna chránená čiastka pri špecifických situáciách vedené fyzickými osobami môžu podliehať osobitným okolnostiam. Krytie je maximalizované na 500 000 EUR a poskytuje sa len na obdobie 9 mesiacov od jeho akreditácie a formuláre žiadosti musia byť predložené likvidátorovi banky do 60 dní od začatia likvidačných konaní. Pohľadávky podané mimo rozsahu štandardného krytia systému ochrany vkladov po uplynutí tejto lehoty sa nezohľadňujú a nároky podliehajú všeobecným postupom likvidácie.

Postupy riešenia krízových situácií bánk v Taliansku zahŕňajú zákonnú správu, poistenie vkladov, reštrukturalizáciu a v prípade potreby tradičnú bankovú likvidáciu. Aktívni veritelia môžu využívať každú fázu plánu riešenia krízových situácií, zatiaľ čo držitelia reaktívnych účtov sa môžu odchýliť od dôležitých možností splácania. Keďže všetky fázy plánu riešenia krízových situácií sa riadia prísnyimi protokolmi a časovými rámcami, predpoklady a mylné predstavy môžu viesť k premárneným príležitostiam na splatenie a drahým skúsenostiam. Preto sa odporúča preskúmať nariadenie a zachovať si odborné poradenstvo tam, kde je to možné. (FGD, 2022)

Tabuľka 9: Garančný fond vkladateľov úverových kooperatívnych bánk

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	82 612 266 €	-	-
2016	90 429 104 €	77 576 €	0,09 %
2017	93 805 170 €	163 250 €	0,17 %
2018	96 969 650 €	257 160 €	0,27 %
2019	102 187 579 €	358 707 €	0,35 %
2020	113 179 290 €	409 930 €	0,36 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EBA, 16. 04. 2022

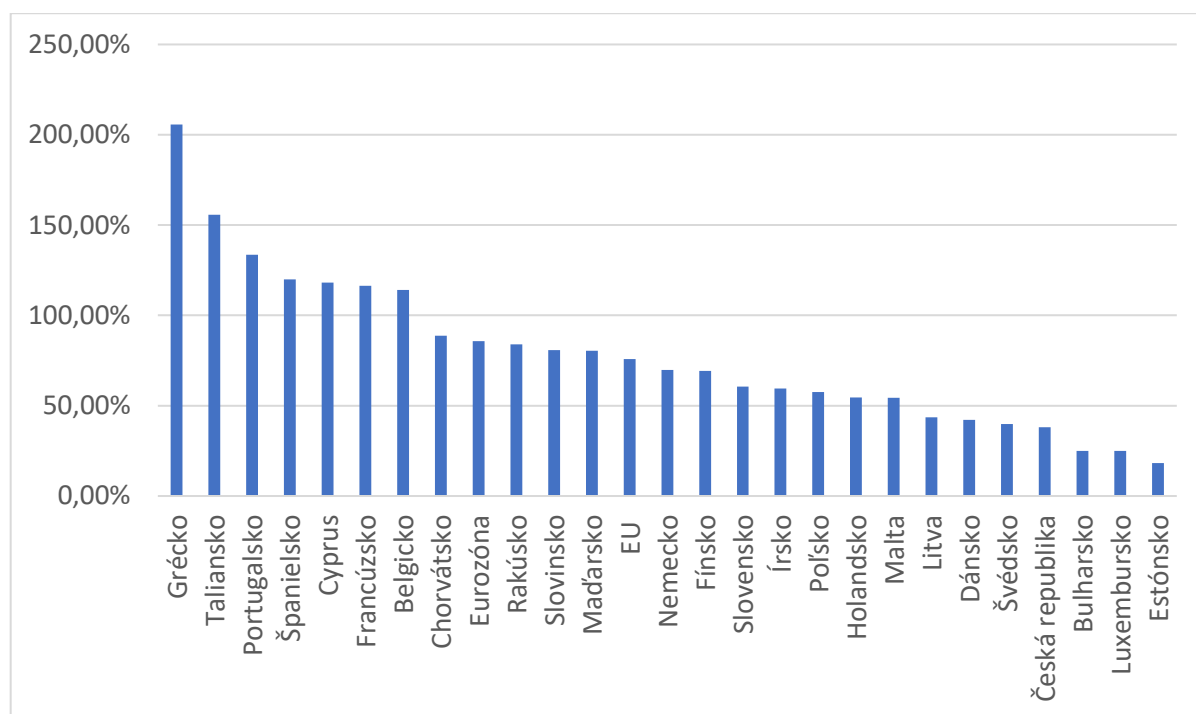
Tabuľka 10: Medzibankový fond ochrany vkladov

Rok	Kryté vklady (000 €)	Dostupné finančné prostriedky (000 €)	Úroveň finančných prostriedkov
2015	530 777 486 €	204 183 €	0,04 %
2016	577 901 204 €	543 703 €	0,09 %
2017	592 081 290 €	951 640 €	0,16 %
2018	602 017 180 €	1 411 630 €	0,23 %
2019	631 516 029 €	1 425 136 €	0,23 %
2020	697 989 670 €	1 516 280 €	0,22 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EBA, 16. 04. 2022

Taliansko patrí medzi krajiny, ktoré sú výrazne za vytvorenie EDIS ako tretieho pilieru bankovej únie. Ako sme mohli vidieť v grafe č. 1 a 2, Taliansko patrí ku krajinám s najvyšším pomerom nesplácaných úverov. Očakáva sa, že práve krajiny v slabšej ekonomickej pozícii s nestabilným bankovým sektorom budú využívať tento systém vo svoj prospech. Taliansko ako krajina, ktorej cieľová úroveň finančných prostriedkov predstavuje 0,8 % je z vybraných krajín skúmaných v tejto práci na tom najhoršie. Z cieľových 0,8 % sa v roku 2020 nachádzala iba na úrovni 0,22 % finančných prostriedkov v Medzibankovom fonde ochrany vkladov a 0,36 % v Garančnom fonde. Taktiež Taliansko spolu s Gréckom patrí ku krajinám s najvyšším štátnym dlhom v rámci krajín eurozóny.

Graf 2: Štátny dlh v krajinách EÚ vo vzťahu k HDP (Q4 2020)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Statista, 2021

Pomer štátneho dlhu k HDP v eurozóne predstavoval 85,80 %. Ak vezmeme do úvahy Európsku úniu ako celok, štátny dlh k HDP predstavoval 75,9 %. Najnižšie pomery štátneho dlhu vo vzťahu k HDP zaznamenalo Estónsko (18,2 %), Luxembursko (24,9 %), Bulharsko (25 %), Česká republika (38,1 %). Nemecko zaznamenalo 69,8 %, čo stále predstavuje nižšiu hodnotu ako je priemer eurozóny. Sedem krajín malo pomer vyšší ako 100 %, pričom všetky z týchto

krajín sú členskými krajinami eurozóny. Najvyšší pomer bol zaznamenaný v Grécku, a to 205,6 %. Hneď za Gréckom nasledovalo už spomínané Taliansko (155,8 %), Portugalsko (133,6 %), Španielsko (120 %), Cyprus (118,2 %) a Francúzsko (116,3 %).

3.11 Diskusia

V každej krajine plní bankový sektor mimoriadne dôležitú úlohu. Poskytovaním bankových úverov s rôznymi úrokovými sadzbami a splatnosťou umožňuje podnikom aj jednotlivcom realizovať ich investičné zámery. Dôležitou funkciou finančného systému sú aj platby. V neposlednom rade banky umožňujú podnikateľom a ľuďom ukladať voľné peniaze vo forme vkladov. V posledných rokoch si bankový sektor prešiel veľkým množstvom zmien. V dôsledku zvýšenej konkurencie a otvorenosti medzi bankami sa zvýšilo riziko bankrotu banky. Regulácia a dohľad, ako aj ochrana bankového sektora sú čoraz dôležitejšie. Bankový sektor je v súčasnosti najviac globalizovaným sektorom ekonomiky a zároveň zažíva najväčšie vlny ekonomickej destabilizácie. Problém konsolidácie bánk je obzvlášť dôležitý pre eurozónu aj Európsku úniu.

V súčasnosti sú v EÚ implementované rovnaké pravidlá pre systémy ochrany vkladov. Vo väčšine krajín sú systémy podobné, s cieľom dodržať pravidlá smernice 94/19/ES o ochrane vkladov. V princípe sú vklady vo všetkých krajinách zákonom chránené rovnako, maximálne do výšky 100 000 EUR na jedného vkladateľa v rámci jednej banky. Lehota na vyplatenie sa znížila z 3 mesiacov na 7 pracovných dní. Členské štáty musia mať primerané financovanie svojich prostriedkov systému ochrany vkladov vo výške aspoň 0,8 % krytých vkladov. Okrem toho môže byť cieľová úroveň za výnimočných okolností znížená na 0,5 %, ak Európska komisia súhlasí s nižšou cieľovou úrovňou.

Systém ochrany vkladov je v rámci eurozóny aktuálne vykonávaný prostredníctvom príslušných orgánov. Vo väčšine krajín tento orgán predstavuje fond ochrany vkladov. V Nemecku existujú dva druhy systémov ochrany vkladov. Jedným z nich je zákonný systém, ktorý sa riadi zákonom o ochrane vkladov. Zákonné systémy ochrany vkladov sú doplnené dobrovoľnými systémami zriadenými bankovými združeniami. Za francúzsky systém ochrany vkladov je zodpovedný Fond ochrany vkladov Francúzska. Pravidlá fungovania fondu sú stanovené na základe

smernice 94/19/ES. Francúzsko je jedna z mála krajín, kde EK schválila nižšiu cieľovú úroveň krytých vkladov, a to 0,5 %. Španielsko, rovnako ako Francúzsko využíva jednotný fond ochrany vkladov. V Taliansku sa podobne ako v Nemecku využívajú viaceré systémy ochrany vkladov. Existujú tu dva systémy, a to Medzibankový fond ochrany vkladov a Garančný fond vkladateľov. Všetky fondy už spomínaných krajín sú povinné riadiť sa smernicou EÚ o ochrane vkladov (2014/19/EU).

Čo sa bankového sektora týka, je v rámci eurozóny jedným z najdôležitejších cieľov vytvorenie bankovej únie. Banková únia je kľúčovou zložkou hospodárskej a menovej únie EÚ a bola vytvorená v reakcii na finančnú krízu v roku 2008. Jej cieľom je zabezpečiť, aby bol bankový sektor v eurozóne a v celej EÚ stabilný, bezpečný a zdravý, pričom k finančnej stabilite. Taktiež je potrebné zabezpečiť udržateľnosť bánk a schopnosť odolávať budúcim finančným krízam. Banková únia bola dohodnutá na základe plánu Európskej komisie na vytvorenie bankovej únie. Inštitúcie EÚ sa dohodli na vytvorení jednotného mechanizmu dohľadu a jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií pre banky. Členské štáty teraz prechádzajú na nový model financovania a doteraz sa dosiahol významný pokrok. Posilnil sa a ďalej harmonizoval najmä prístup k financovaniu ochrany vkladov v EÚ.

V súčasnosti má banková únia dva plne funkčné piliere. Prvým je jednotný mechanizmus dohľadu (SSM). Druhým pilierom je jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií (SRM). Tento pilier je zodpovedný za zabezpečenie riadneho riešenia krachujúcich bánk s minimálnymi nákladmi pre daňových poplatníkov aj hospodárstvo.

Tretím a posledným pilierom je Európsky systém poistenia vkladov (ďalej len „EDIS“), ktorého cieľom je zabezpečiť pevnú a stabilnú úroveň poistného krytia v eurozóne. Cieľom iniciatívy EDIS je poskytnúť záruky za platby vo všetkých členských štátoch eurozóny, čím sa zníži zraniteľnosť vkladov voči vonkajším otrasom a zvýši sa dôvera v národné banky. Je dôležité, aby sa poistný „fond“ vytváral na úkor zrážok z bankového systému a nie na úkor prostriedkov daňových poplatníkov. Prvotný návrh na vybudovanie EDIS predložila Komisia v roku 2015. Pokiaľ ide o náročné rokovania vedúce k implementácii EDIS, stojí za zmienku, že zatiaľ sa nedosiahol konsenzus, keďže rôzne členské štáty majú na projekt protichodné stanoviská.

Možno tvrdiť, že v rámci tohto projektu sa vytvorili dve skupiny, jedna skupina, ktorá podporuje tento projekt, a druhá skupina, ktorá je výrazne proti. Jedným z hlavných dôvodov, prečo nebol tretí pilier ešte vytvorený je morálny hazard. Vlády Nemecka, Holandska, Rakúska, Belgicka a Fínska sa domnievajú, že ich bankové sektory sú silnejšie ako sektory ostatných členov eurozóny. Keďže náklady na zlyhanie bánk budú zdieľané, vkladatelia v krajinách so slabším bankovým sektorom budú ochotnejší platiť za riziká vkladateľov v krajinách s vyšším rizikom. Nemecká vláda bola na druhej strane najväčším odporcom EDIS. Plán európskeho systému poistenia vkladov Nemecko kritizovalo ako nezodpovedný krok smerom k reciprocite dlhov. Výška štátneho dlhu je dôležitým faktorom, ktorý oprávňuje nemeckú stranu na zmluvu o morálnom hazarde. Nemecký vládny dlh patrí historicky medzi najnižšie v eurozóne, čo naznačuje zdravú a stabilnú ekonomiku. Na druhej strane, Francúzsko a okrajové krajiny eurozóny, akými sú Taliansko a Španielsko, považovali EDIS za tretí pilier bankovej únie s cieľom prelomiť začarovaný kruh medzi bankami a štátmi a zabrániť odchodu vkladov z krajín, ktoré zažívajú krízy štátneho dlhu.

Zo zistených údajov vieme povedať, že medzi krajiny s najvyšším percentom nesplácaných úverov patrí Taliansko, Írsko, Španielsko a Francúzsko. Taliansko taktiež predstavuje krajinu s druhým najvyšším štátnym dlhom vo vzťahu k HDP v celej EÚ. Nie je náhodou, že práve krajiny ako Taliansko, Španielsko a Francúzsko patria medzi krajiny, ktoré podporujú vznik spoločného systému ochrany vkladov, nakoľko sa očakáva, že práve tieto štáty budú mať prospech zo spoločného systému vkladov, a to najmä preto, že spoločný fond bude zdieľaný cez hranice. Naopak najväčší odporca, ktorým je Nemecko, sa drží na hranici pomeru nesplácaných úverov na úrovni 1,1 %, čo predstavuje najnižšiu hodnotu v rámci celej západnej Európy. Na dosiahnutie kompromisu je potrebné znížiť možné morálne riziko, a to predovšetkým prostredníctvom zníženia objemu zlých úverov v bankách. Aby sme zhrnuli všetky predchádzajúce dôvody, možno s istotou tvrdiť, že morálny hazard vysvetľuje, prečo EDIS ešte nie je funkčný. Na to, aby sa vytvoril spoločný systém ochrany vkladov je potrebné minimalizovať riziko morálneho hazardu a snažiť sa odstrániť konflikt záujmov medzi dvoma skupinami „pre a proti“.

ZÁVER

Bankový sektor si prešiel za posledných desať rokov významnými zmenami. Vplyvom finančnej krízy sa sprísňovali pravidlá vo všetkých krajinách, nielen v Eurozóne ale v celom svete. Rok 2009 priniesol kolaps najväčších bánk, finančných inštitúcií a finančného sektora ako takého. Počas posledných dvoch rokov sa aj napriek koronakríze objem úverov výrazne zvýšil. Práve v tomto období je dôležité pripomenúť, aká je dôležitá ochrana vkladov v prípade možného zlyhania bankového systému.

Cieľom tejto práce bolo priblížiť problematiku bankového dohľadu a ochrany vkladov v rámci vybraných krajín eurozóny. Bližšie sme si charakterizovali teoretickú koncepciu regulácie finančného trhu a bankového dohľadu. Taktiež sme si rozobrali možné riziká spojené s bankovým podnikaním a spôsoby ako sa im vyhnúť, poprípade ako sa pred nimi chrániť.

Vďaka európskej finančnej a dlhovej kríze v rokoch 2009 a 2010 sme zistili, že finančný sektor v Európe je stále zraniteľný. Európsky systém centrálnych bánk po týchto rokoch zintenzívnil úsilie o dosiahnutie hlbšej integrácie európskych finančných trhov. Odvtedy sa reformy politiky finančného trhu zameriavali na vytvorenie bankovej únie založenej na troch pilieroch. Týmito piliermi sú zavedenie celoeurópskeho bankového dohľadu, mechanizmus riešenia krízových situácií a európsky systém poistenia vkladov (EDIS). Zatiaľ čo prvé dva piliere už boli implementované vytvorením jednotného mechanizmu dohľadu (SSM) a jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií (SRM), EDIS sa ešte stále nepodarilo zaviesť. Dôvodom sú rozdielne názory niektorých krajín. Členské štáty eurozóny sa v otázke implementácie EDIS rozdelili na dve rôzne frakcie: krajiny ako Nemecko, Holandsko, Belgicko, Rakúsko a Fínsko možno považovať za odporcov tejto iniciatívy, zatiaľ čo Taliansko, Španielsko a Francúzsko sú jeho zástancami.

V našej práci sme si taktiež podrobne rozobrali fungovanie systémov ochrany vkladov v jednotlivých krajinách eurozóny. Ochrana vkladov v eurozóne funguje na základe bankovej únie. Pravidlá systému ochrany vkladov sú zhrnuté v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2014/49/EU o systéme ochrany vkladov zo dňa 16. apríla 2014. Vysvetlili sme si akým

spôsobom sú chránené vklady v Nemecku, Francúzsku, Španielsku a Taliansku a aké fondy tieto štáty spravujú. Dospeli sme k záveru, že vznik EDIS je pre dokončenie spoločnej bankovej únie nutný a členské štáty by mali spolupracovať na dosiahnutí tohto cieľa.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- [1] MAKÚCH, Jozef. 1994. Riziko bankového podnikania. In *Biatic: Odborný bankový časopis*. Bratislava: Národná banka Slovenska, 1994, roč. 2, č. 8, s. 15-19.
- [2] REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. vyd. Praha: Management Press, 2014. 424 s. ISBN 8072611321.
- [3] SIVÁK, Rudolf. *Financie*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. 457 s. ISBN 9788081682322.
- [4] TKÁČOVÁ, Daniela a Viera MALACKÁ. Ochrana vkladov ako jeden z pilierov bankovej únie a jeden z aspektov regulácie bankovníctva: Deposit Protection - as One of the Pillars of the Banking Union and One of the Aspects of Banking Regulation. *Finančné trhy: vedecký časopis*. Bratislava: Derivát, 2020, 17(3), [1-14]. ISSN 1336-5711.
- [5] Banková únia: Systémy ochrany vkladov. *Európska rada - Rada Európskej únie* [online]. Brusel: Európska únia, 2022, 2022 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/banking-union/single-rulebook/deposit-guarantee-schemes/>.
- [6] Čo je to systém ochrany vkladov? *Európska centrálna banka: Eurosystem* [online]. 11.4.2018 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/deposit_guarantee.sk.html.
- [7] Deposit Guarantee Fund for Credit Institutions. *Fondo de Garantía de Depósitos de Entidades de Crédito (FGD)* [online]. Madrid: FGD, 2022, 2022 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.fgd.es/en/Index.html>.

- [8] Deposit Guarantee Schemes data. *European Banking Authority* [online]. Paris: European Banking Authority, 2022, 2022 [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/recovery-and-resolution/deposit-guarantee-schemes-data>.
- [9] Deposit Protection in Germany. *Deposit Guarantee Claim* [online]. Delaware: Deposit Guarantee Claim, 2022, 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.depositguaranteeclaim.com/deposit-protection-in-germany/>.
- [10] Deposit protection. *Deutsche Bundesbank* [online]. Frankfurt am Main: Deutsche Bundesbank, 2022, 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.bundesbank.de/en/tasks/banking-supervision/individual-aspects/deposit-protection/deposit-protection-622748>.
- [11] Economy and Banking Sector of Germany: Deposit Guarantee Scheme. *TheBanks.eu* [online]. TheBanks.eu, 2022, 2022 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: https://thebanks.eu/countries/Germany/banking_sector#deposit_guarantee_scheme.
- [12] Finance of France. *Britannica* [online]. Chicago: Encyclopædia Britannica, 2022, 2022 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/France/Finance>.
- [13] *Fond ochrany vkladov* [online]. Bratislava: Fond ochrany vkladov, 2021 [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: <https://www.fovsr.sk/>.
- [14] *Fondo di Garanzia dei Depositanti* [online]. Roma: Fondo di Garanzia dei Depositanti, 2022 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.fgd.bcc.it/>.
- [15] France - Banking Systems. *Privacy shield* [online]. Washington D.C.: The International Trade Administration, 2022, 2022 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.privacyshield.gov/article?id=France-Banking-Systems>.

- [16] I have savings and other bank accounts: what are my guarantees?. *Fonds de Garantie des Dépôts et de Résolution* [online]. Paris: FGDR, 2022, 02. 09. 2020 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.garantiedesdepots.fr/en/discover-my-guarantees/I-have-savings-and-other-bank-accounts-what-are-my-guarantees>.
- [17] KOREŇ, Marián. *Komisia chce čo najskôr dobudovať bankovú úniu. Brzdí ju Nemecko* [online]. Bratislava: Europa, 2017 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/komisia-chce-co-najskor-doboduvat-bankovu-uniu-brzdi-ju-nemecko/>.
- [18] KUZNICHENKO, Polina a kol. European Deposit Insurance Scheme implementation: pros and cons. *Banks and Bank Systems* [online]. 2020, 16(1), [116-126] [cit. 2022-04-24]. ISSN 18167403. DOI:10.21511/bbs.16(1).2021.11.
- [19] Tematický informačný prehľad európskeho semestra: bankový sektor a finančná stabilita [online]. Brusel: Európska komisia, 2017 [cit. 2022-04-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_banking-sector-financial-stability_sk.pdf.
- [20] Temporary high balances. *Financial services compensation scheme* [online]. London: FSCS, 2022, 2022 [cit. 2022-05-19]. Dostupné z: <https://www.fscs.org.uk/making-a-claim/claims-process/temporary-high-balances/>.
- [21] Top Banks in Spain: Overview of Banks in Spain. *Corporate finance institute* [online]. Vancouver: CFI Education, 2022, 2022 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/careers/companies/top-banks-in-spain/>.
- [22] What is the banking union. *European Commission* [online]. Brussels: Directorate-General for Communication, 2022, 2022 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/banking-union/what-banking-union_en#completing-the-banking-union.

[23] Zákon Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 20. marca 1996.